

Societatea Invalizilor
din Republica Moldova

3

BULETIN INFORMATIV

- Eforturile autorităților sunt salutare
- Sportul care ne unește
- Acte internaționale și regionale privind drepturile persoanelor cu dizabilități

CHIȘINĂU 2011

EFORȚURILE AUTORITĂȚILOR SUNT SALUTARE

dar, pe moment, insuficiente pentru a asigura respectarea neîngrădită a drepturilor și libertăților persoanelor cu dizabilități din Republica Moldova

În anul 2004, Societatea Invalizilor din Republica Moldova a devenit partener în proiectele finanțate de către „Biserica lui Isus Hristos a Sfintilor din Zilele din Urmă” și de „Fundația Cărucioarelor”. Ca o consecință a acestor proiecte, SIRM a beneficiat de utilaj tehnic pentru întreprinderile de producere și instruire al persoanelor cu

dizabilități, accesoriu pentru deplasare. Datorită acestor proiecte au fost organizate peste 165 de locuri de muncă, 6500 persoane cu dizabilități au fost asigurate cu inventar specializat pentru deplasare – cărucioare-fotoliu de diferite modele, cadre pentru deplasare, cărje, bastoane, gume pentru cărje și bastoane. În perioada anilor 2010-2011 au fost repartizate 1360 de cărucioare fotoliu, cadre pentru deplasare, cărje și bastoane, perne ortopedice. În proiectul pentru anul 2012 am solicitat de la „Biserica lui Isus Hristos a Sfintilor din Zilele din Urmă” finanțarea și acordarea a 1110 cărucioare-fotoliu, ținând cont de volumul containerelor „standard” de care am beneficiat și, de asemenea, la diferite accesoriu și piese pentru reparația și reutilarea utilajului.

Datorită contribuției Guvernului Republicii Moldova și, în special, a Prim-ministrului Vladimir Filat și a Ministrului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Valentina Buliga, persoanele care sunt implicate în procesul de asamblare a utilajelor beneficiază de salariu. Datorită acestui suport financiar, în anii 2010-2011 numărul beneficiarilor de diferite suporturi pentru deplasare s-a dublat. Finanțatorii acestor

proiecte au apreciat la justă valoare contribuția Guvernului Republicii Moldova și ne-au încurajat prin majorarea bugetului de finanțare al acestor proiecte.

Implicarea autorităților reprezintă, bineînțeles, un suport considerabil pentru a schimba lucrurile în bine în domeniul pe care îl debatem aici. În acest context, înțelegem pe deplin care sunt realitățile zilei,

care sunt efectele crizei economice mondiale, ale perioadei de instabilitate politică etc. În același timp, însă, este necesar să fie realizat un adevar: atunci când societatea este afectată de criză, efectele cele mai dureroase le suportă anume persoanele cu dizabilități. Din care motiv, atât autoritățile. Cât și întreaga societate trebuie să acorde o mai mare atenție soluționării problemelor cu care se confruntă această categorie de cetățeni, să le acorde mai multă grijă și atenție. Dacă dorim, desigur, să fim o țară cu valori democratice și care, în perspectivă imediată, își propune să adere la marea familie a statelor europene.

Și, în contextul celor menționate mai sus, să vedem cum europenii abordează problemele persoanelor cu dizabilități, inclusiv în ceea ce privește accesul acestei categorii de cetățeni la infrastructură, să observăm cum autoritățile îi încurajează să fie mai mobili, să se includă activ în viața comună a comunităților din care fac parte. Recent, Comisia Europeană a deschis perioada nominalizărilor pentru a doua ediție a „Access City Award”, premiul european pentru orașe accesibile. Scopul acestui premiu anual este de a prezenta și de a recompensa orașele care iau măsuri exemplare pentru facilitarea ac-

cesului persoanelor cu dizabilități la aspecte fundamentale ale vieții orașenești. Vor fi evidențiate inițiativele cele mai reușite care permit participarea deplină la societate a persoanelor cu dizabilități și care le asigură acestora acces egal la drepturile lor. Premiul se înscrive în eforturile mai largi ale UE de a crea o Europă fără bariere. Accesibilitatea sporită aduce orașelor beneficii economice și sociale de durată, în special în contextul îmbătrânirii demografice. Orașele cu cel puțin 50.000 de locuitori pot trimite o nominalizare până în 20 septembrie.

„Accesibilitatea este o piatră de temelie pentru incluziune. Accesul la infrastructură, bunuri, servicii și informație este o precondiție pentru ca persoanele cu dizabilități să își poată exercita pe deplin drepturile și să participe în mod activ în cadrul comunității”, a afirmat Viviane Reding, comisarul european pentru justiție. „Dorim să ne asigurăm că porțile orașelor noastre sunt deschise pentru toată lumea. Acest premiu se acordă celor care dau dovadă de angajament, ambiție și inovație pentru ca accesibilitatea să devină o realitate în Europa. Prin diseminarea experiențelor, reușitele înregistrate de unele orașe pot deveni o sursă de inspirație și pentru alte orașe din întreaga Europă.”

În UE există aproximativ 80 de milioane de cetăteni cu dizabilități. Odată cu creșterea mediei de vârstă a societății noastre, numărul persoanelor care suferă de o dizabilitate sau al celor cu mobilitate redusă crește zi de zi. Mai mult, Europa este acum, în esență, o societate urbană, patru europeni din cinci locuind în orașe. Asigurarea accesului tuturor la transporturi, la spațiile și la serviciile publice și la tehnologie a devenit o adeverărată provocare. Accesibilitatea aduce, de asemenea, beneficii economice și sociale și contribuie la caracterul durabil și inclusiv al mediului urban. Conform Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități, accesibilitatea este unul dintre

piлонii Strategiei europene 2010-2020 pentru persoanele cu handicap, care urmărește crearea unei Europe fără bariere pentru toți cetățenii.

Access City Award a fost lansat în 2010. S-au înscris atunci 66 de orașe din 19 țări ale UE. Orașul câștigător a fost Ávila, din Spania. Celelalte trei orașe finale au fost Barcelona (Spania), Köln (Germania) și Turku (Finlanda).

Orașul câștigător și orașele finale au fost sărbătorite la Bruxelles în cadrul unei ceremonii speciale organizate la conferința din 2-3 decembrie 2010 privind Ziua europeană a persoanelor cu handicap.

Strategia europeană 2010-2020 pentru persoanele cu handicap constituie cadrul general de acțiune de la nivelul UE în domeniul dizabilității și al accesibilității, în comple-

tarea și în sprijinul acțiunilor statelor membre. Există prevederi concrete privind accesibilitatea în legislația UE din domenii precum transporturile și serviciile electronice de comunicații. Pe lângă legislație și politică, UE mai folosește o varietate de instrumente, cum ar fi cercetarea și standardizarea, pentru a optimiza accesibilitatea mediului intra-vilan, a tehnologiei informației și comunicațiilor, a transporturilor și a altor domenii și pentru a încuraja o piață paneuropeană a produselor și a serviciilor accesibile. De asemenea, UE intenționează să perfecționeze funcționarea pieței tehnologilor ajutătoare în beneficiul persoanelor cu dizabilități și sprijină o abordare de tipul „proiectare pentru toți”, care să aducă beneficii unei proporții mai mari din populație, cum ar fi persoanele în vîrstă și cele cu mobilitate redusă. La nivelul Uniunii Europene, dizabilitatea este văzuta ca o problema a întregii societăți. Aceasta presupune pregătirea și adaptarea continua în

toate sferele vieții, pentru primirea și menținerea acestor persoane în curentul principal al vieții sociale.

Modelul social agradat de UE presupune trecerea de la o concepție strict medicală care explică dizabilitatea ca pe o problema personală cauzată în mod direct de o boală, un accident, ori o altă cauză de sănătate care poate fi tratată sau ameliorată prin intervenții medicale, la identificarea și eliminarea discriminării și a tuturor barierelor sociale. Aceasta schimbare presupune abordarea multidisciplinară în identificarea, cunoașterea și satisfacerea nevoilor și drepturilor persoanelor cu dizabilități și responsabilizarea sectorială a tuturor autorităților și domeniilor vieții sociale. În acest fel se poate asigura efectiv abordarea problematicii dizabilității din perspectiva drepturilor omului, a principiilor eticei și solidarității sociale.

O societate care elimină o parte din membrii săi este o societate saraca. În întreaga lume există mai mult de 500 milioane de persoane cu dizabilități care sunt îndreptățite să aibă aceleași drepturi ca toți ceilalți cetățeni. Primul articol al Declarației Universale a Drepturilor Omului arată că toate ființele umane sunt libere și egale, ca demnitate și drepturi. Întreaga omenire a parcurs un drum foarte lung de la ideea îngrijirii persoanelor cu dizabilități de către familie la o abordare care încearcă să dea acestora posibilitatea de a-și controla propria viață. Abordările mai vechi, întemeiate în mare măsură pe mila și pe perceptia persoanelor cu dizabilități ca fiind neajutorate, sunt în prezent

considerate inacceptabile. Persoanele cu dizabilități doresc șanse egale și acces la toate resursele respectiv: educație incluzivă, tehnologii noi, servicii medicale și sociale, sport și activități recreative, bunuri de consum etc. De multe ori, societățile, prin modul în care sunt organizate, determină excluderea persoanelor cu handicap de la viața socială. Discriminarea cu care aceste persoane se confruntă se bazează uneori pe prejudecăți dar deseori este cauzată de faptul că sunt aproape complet uitate și ignorante, ceea ce duce la apariția și întărirea barierelor de mediu și de atitudine care le împiedică să facă parte din societate. Carta Uniunii Europene a Drepturilor Omului, recent adoptată, confirmă că pentru a realiza egalitate pentru persoanele cu dizabilități, dreptul la non-discriminare trebuie suplimentat cu dreptul de a beneficia de măsuri menite să le asigure independența, integrarea și participarea la viața comunității. Realizarea adaptărilor mediului fizic, informării și comunicării la nevoile persoanelor cu handicap constituie una dintre cele mai importante măsuri.

Accesul persoanelor cu handicap la mediul fizic, informațional și comunicațional este stipulat de lege și este o parte componentă a conceptului «**Acces pentru toți**». Promovarea și implementarea acestuia constituie o măsură specifică prin care autoritățile publice pot împiedica crearea de noi bariere și apariția unor noi surse de discriminare, astfel ca inclusiunea persoanelor cu handicap să devină, într-adevăr, reală. Conceptul «**Acces pentru toți**» se bazează pe principiul participării și integrării depline în societate nu numai a persoanelor cu handicap, ci și a persoanelor vârstnice și a persoanelor cu limitări de mobilitate, precum și pe perspectiva creării unui mediu prietenos și civilizat.

În încheiere, stimați prieteni, nu-mi rămâne decât să-mi exprim speranța că într-un viitor apropiat și noi vom beneficia de asemenea politici, precum am scris mai sus, și, cu ocazia Sărbătorilor de Iarnă, Vă doresc tuturor multă sănătate, multă bucurie și pace în suflete! La Mulți Ani!

Mihai Mărginean,
Președintele Societății Invalizilor
din Republica Moldova

Stimați prieteni,

În luna decembrie recent, am sărbătorit cu toții Ziua Internațională a Persoanelor cu Dizabilități. În 1992 Organizația Națiunilor Unite a proclamat ziua de 3 decembrie ca Ziua Internațională a Persoanelor cu Dizabilități și, de atunci, an de an, în întreaga lume este promovat același mesaj „Oameni egali – Drepturi egale”, un mesaj de conștientizare a faptului că persoanele cu dizabilități au aceleași drepturi ca toți ceilalți.

De 19 ani în toată lumea ziua de 3 decembrie este sărbătorită ca ziua persoanelor cu nevoi speciale. În această zi autoritățile transmit mesaje de sensibilizare cu privire la îmbunătățirea situației acestei categorii de cetăteni.

Personal, cred că aceste persoane reprezintă un important factor în Republica Moldova. Celebrarea zilei de 3 Decembrie este un prilej de a promova înțelegerea problemelor acestor cetăteni și un îndemn la respectarea demnității, drepturilor și bunăstării persoanelor cu dizabilități. Prin sărbătorirea acestei zile se dorește sensibilizarea opiniei publice cu privire la avantajele rezultate din integrarea persoanelor cu dizabilități în viața politică, economică, socială și culturală a societății noastre.

Aici vreau să invoc cuvintele Secretarului General al ONU, care a menționat: „...lupta împotriva sărăciei, maladiilor și discriminării nu va fi cîștigată atît timp cît nu vor exista legi focusate și concrete, politici și programe care să urmărească drepturile tuturor, în special a persoanelor cu dizabilități. Vă îndemn să continuăm eforturile de respectare a angajamentelor față de acest grup social. și Vă îndemn să integrăm persoanele cu dizabilități în programele noastre, nu doar în calitate de beneficiari, dar și agenți activi ai schimbării, care pot aduce contribuții valoroase la atingerea scopurilor noastre comune pînă în anul 2015.”

Așadar, stimați prieteni, fiecare dintre noi se poate implica și își poate afirma sprijinul pentru ca persoanele cu dizabilități să se bucure de șanse egale, iar fiecare zi trebuie să aducă în plus o informație din domeniu, pentru a înlocui o prejudecată sau pentru a produce o schimbare de mentalitate. Comunitatea are nevoie să cunoască aceste persoane, nevoile și aptitudinile, serviciile pe care trebuie să le dezvolte.

Autoritățile de stat ale Republicii Moldova depun eforturi susținute pentru a interveni în ajutorarea persoanelor cu nevoi speciale. Prin ratificarea, la 9 iulie 2010, a Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, Republica Moldova a

demonstrat voința politică de a stabili unele obiective clar definite pentru reformarea politicilor în domeniul protecției persoanelor cu dizabilități. Acest document stabilește drepturile persoanelor cu nevoi speciale și obligațiile statului de a promova, proteja și asigura drepturile acestor persoane.

Astfel, întru ajustarea actelor normative privind protecția socială a persoanelor cu dizabilități din Republica Moldova la prevederile Convenției a fost elaborată și aprobată Strategia de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități. Strategia include acțiuni necesare pentru reformarea politicilor în domeniu care ar permite implementarea ulterioară a prevederilor Convenției, primordiale fiind: racordarea cadrului legislativ-normativ național la standardele europene și internaționale privind protecția persoanelor cu dizabilități; reorganizarea structurilor și instituțiilor responsabile de coordonarea sistemului de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități.

Stimați prieteni, îmi exprim și pe această cale încrederea că persoanele cu nevoie speciale- oameni deștepți, harnici și cu demnitate, au nevoie de mai multă susținere, atât din partea statului, cât și din partea întregii noastre societăți.

În încheiere, Vă transmit, stimați prieteni, cele mai sincere felicitări cu ocazia Sărbătorilor de Iarnă și Vă doresc lumină în suflete, noi realizări frumoase și multe-multe bucurii alături de cei dragi!

Cu respect,

**Valentina Buliga,
Ministrul Muncii, Protecției Sociale și Familiei**

Acte internaționale și regionale privind drepturile persoanelor cu dizabilități

- Actele Organizației Națiunilor Unite (ONU)
- Actele Consiliului Europei

Organizația Națiunilor Unite (ONU)

Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948), articolele 3, 21, 23, 25

Declarația Universală a Drepturilor Omului (DUDO) a fost adoptată de către Adunarea generală a ONU în anul 1948 și conține standardele drepturilor omului acceptate de către toate statele membre. DUDO reprezintă baza normativă care a adus la formularea standardelor privind persoanele cu dizabilități ce există astăzi. Art. 25 (1) al DUDO prevede specific drepturile socio-economice ale persoanelor cu dizabilități: dreptul la un standard adecvat de trai, inclusiv hrana, îmbrăcăminte, îngrijire medicală și servicii de asistență socială, și dreptul la asigurare în caz de șomaj, boală, dizabilitate, văduvie, bătrânețe.

Art. 7 garantează egalitatea în fața legii și protejarea egală de lege a tuturor oamenilor, fără nici o discriminare.

Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice (1966), articolul 26

Acest tratat enumerează mai multe drepturi care sunt relevante persoanelor cu dizabilități. Articolul 26 afirmă că toți oameni sunt egali în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală din partea legii.

Pactul Internațional cu privire la Drepturile Economice, sociale și culturale (1966), articolul 2

Acest document nu conține prevederi explicite referitor la dizabilitate. Totuși, dizabilitatea poate fi inclusă în categoria „altă împrejurare” în articolul 2 (2), care cere toate drepturile enunțate în Tratat să fie exercitate „fără nici o discriminare întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie... avere naștere sau orice altă împrejurare”. Pactul prevede dreptul la muncă (art. 6,7), dreptul la securitate socială (art. 9), la un nivel de trai decent (art. 11), la sănătate (art. 12), la educație (art. 13). Acest document internațional are o deosebită importanță juridică, deoarece posedă un caracter obligatoriu pentru statele care au aderat la el.

Declarația privind Drepturile Persoanelor cu Retard Mintal (1971)

Această declarație a fost proclamată de către Adunarea Generală a ONU și afirmă că: „Persoana cu retard mintal are, până la gradul maximum de posibilitate, aceleași drepturi ca și alți oameni.”

Declarația privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (1975)

Această declarație adoptată de către Adunarea Generală a ONU este primul document internațional care a încercat să definească termenul „dizabilitate”. Declarația vorbește despre mai multe drepturi sociale și economice, precum și drepturi civile și politice.

Declarația privind drepturile persoanelor cu deficiențe de auz și de vedere (1979)

Articolul 1 al declarației afirmă că „...fiecare persoană cu deficiență de auz și de vedere are drepturile universale garantate tuturor oamenilor în Declarația Universală a Drepturilor Omului precum și drepturile prevăzute pentru toate persoanele cu dizabilități în Declarația drepturilor persoanelor cu dizabilități.”

Convenția privind Drepturile Copilului (1989), articolele 2, 6, 12, 23, 28

Acest tratat menționează dizabilitatea ca una dintre formele de discriminare interzisă (articolul 2). Adițional, articolul 23 adresează într-un mod direct drepturile copiilor cu dizabilități afirmând că copiii cu dizabilități au dreptul la „o viață plină și decentă” cu demnitate și participare în comunitate.

Regulile Standard privind Egalizarea Șanselor pentru Persoanele cu Dizabilități (1983)

Adoptate de către Adunarea Generală în anul 1993 ca rezultat al Decadei Persoanelor cu Dizabilități, Regulile Standard nu reprezintă un document obligatoriu pentru statele membre. Totuși, Regulile Standard au fost standardele drepturilor omului cele mai cuprinzătoare privind strategia pentru dizabilitate timp de peste un deceniu, până la adoptarea în 2006 a Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (2006)

Convenția a fost aprobată de către Adunarea Generală ONU, pe 13 decembrie 2006, și este primul document internațional amplu, care apără drepturile persoanelor cu dizabilități. În special, el prevede că persoanele cu dizabilități se bucură de aceleași drepturi și libertăți fundamentale, ca și alți membri ai societății – egalitate și nediscriminare, transport, informație, egalitate în fața legii, învățământ, sănătate, muncă, protecție socială, participarea la viața politică, socială, culturală.

Convenția este un document extrem de important datorită faptului că statele care aderă la ea sunt obligate să o respecte.

Consiliul Europei

Consiliul Europei este o organizație regională interguvernamentală compusă din 45 țări membre. Scopurile principale sunt: apărarea drepturilor omului, democrația parlamentară și supremația legii. Toți membrii Uniunii Europene sunt de asemenea membri ai Consiliului Europei. Consiliul Europei nu a adoptat nici un tratat privind drepturile omului specific drepturilor persoanelor cu dizabilități, dar a creat două tratate importante care includ protejarea drepturilor persoanelor cu dizabilități:

Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (1950) articolul 14

Articolul 14 prevede că exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de Convenție trebuie să fie asigurată „fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație”.

Carta Socială Europeană (1961) și Carta Socială Europeană Revizuită (1996)

Carta lucrează în comun cu Convenția, adresând drepturile sociale și economice, de exemplu dreptul la muncă, sau dreptul la asigurare socială. Carta a fost primul tratat al drepturilor omului care a menționat specific dizabilitatea.

Adițional, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a adoptat mai multe recomandări privind strategiile pentru persoanele cu dizabilități:

Recomandarea (818) privind Situația Persoanei Bolnave Mintal (1977)

Acest document prezintă o schiță recomandărilor privind protejarea persoanelor bolnave mintal în fața curții și legislația privind detențunea persoanelor cu boli mintale.

Recomandarea (1185) privind Strategiile de Reabilitare a Persoanelor cu Dizabilități (1992)

Această recomandare încurajează statele membre să asigure participarea activă în societate și oportunități egale pentru persoanele cu dizabilități.

Recomandările Nr. R(92)6 privind o Strategie Coerentă pentru Reabilitarea Persoanelor cu Dizabilități (1992)

Acest instrument recunoaște drepturile persoanelor cu dizabilități de a fi deosebite și se concentrează asupra dreptului la viață independentă și la integrare deplină în societate.

LEGE Nr. 133

**din 13.06.2008
cu privire la ajutorul social**

Publicat : 30.09.2008 în Monitorul Oficial Nr. 179 art Nr : 625

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Obiectul legii

Prezenta lege reglementează cadrul legal privind garantarea posibilităților egale pentru familiile defavorizate prin acordarea unui ajutor social la un nivel garantat de stat.

Articolul 2. Scopul legii

Prezenta lege are drept scop asigurarea unui venit lunar minim garantat pentru familiile defavorizate prin acordarea unui ajutor social stabilit în conformitate cu evaluarea venitului global mediu lunar al fiecărei familii și cu nevoia acesteia de asistență socială.

Articolul 3. Noțiuni de bază

În sensul prezentei legi, noțiunile utilizate semnifică:

familie – două sau mai multe persoane care locuiesc în comun, indiferent dacă au sau nu relații de rudenie, însă mențin o gospodărie comună. Beneficiază de drepturile familiei și orice persoană adultă care nu face parte dintr-o familie;

solicitant – unul dintre membrii familiei cu capacitatea deplină de exercițiu sau reprezentantul legal al familiei care depune cererea de acordare a ajutorului social;

ajutor social – plată lunară în bani acordată familiei defavorizate;

venit lunar minim garantat al familiei – nivel minim calculat al venitului lunar garantat de stat unei familii;

venit global mediu lunar al familiei (denumit în continuare venit global al familiei) – media lunară a sumei mijloacelor obținute de familie;

familie defavorizată – familia care are un venit global mediu lunar mai mic decît venitul lunar minim garantat.

Articolul 4. Sfera de acțiune a prezentei legi

Acțiunea prezentei legi se extinde asupra familiilor ai căror membri sînt cetăteni ai Republicii Moldova, cetăteni ai altor state, apatrizi sau refugiați, care au domiciliul în Republica Moldova conform legislației.

Capitolul II

DREPTUL LA AJUTOR SOCIAL, CUANTUMUL ȘI MODUL DE STABILIRE A ACESTUIA

Articolul 5. Dreptul la ajutor social

(1) De dreptul la ajutor social beneficiază familiile defavorizate în cazul în care toți membrii adulți ai acesteia se încadrează în cel puțin una dintre următoarele situații:

- a) au atins vîrstă necesară pentru stabilirea pensiei conform legislației;
- b) sînt persoane încadrate în diferite grade de invaliditate;
- c) sînt șomeri înregistrați la agenția teritorială pentru ocuparea forței de muncă în a cărei rază teritorială își au domiciliul și care nu refuză un loc de muncă sau participarea la servicii de stimulare a ocupării forței de muncă oferite de agenții;
- d) îngrijesc un copil mai mic de 3 ani;
- e) îngrijesc un membru/membri ai familiei încadrați în gradul I de invaliditate care necesită îngrijire conform concluziei Consiliului de expertiză medicală a vitalității, îngrijesc un copil/copii invalizi din aceeași familie sau o persoană în vîrstă de peste 75 de ani din aceeași familie conform concluziei Consiliului medical consultativ.

(2) Familiile ai căror membri realizează venituri provenite din salarizare, cu timp integral sau parțial, sau din activitatea de antreprenoriat pot solicita acordarea dreptului la ajutor social cu condiția că ceilalți membri adulți ai acesteia se încadrează în situațiile expuse la alin.(1).

(3) La determinarea dreptului la ajutor social se exclud membrii familiilor care:

- a) dețin cetățenia Republicii Moldova însă nu domiciliază pe teritoriul acestieia;
- b) execută o pedeapsă privativă de libertate;
- c) satisfac serviciul militar în termen;
- d) se află la întreținerea statului.

Articolul 6. Cquantumul ajutorului social

Cquantumul lunar al ajutorului social se stabilește ca diferență între venitul lunar minim garantat al familiei și venitul global al acesteia.

Articolul 7. Venitul lunar minim garantat

(1) Venitul lunar minim garantat al familiei reprezintă suma cuantumurilor veniturilor lunare minime garantate stabilite pentru fiecare membru al acesteia.

(2) Cquantumul venitului lunar minim pentru fiecare membru al familiei se stabilește după cum urmează:

- a) 100% din venitul lunar minim garantat pentru solicitant;
- b) 70% din venitul lunar minim garantat pentru fiecare alt membru adult al familiei;
- c) 50% din venitul lunar minim garantat pentru fiecare copil;
- d) plus 30% din venitul lunar minim garantat pentru fiecare adult încadrat într-un grad de invaliditate;
- e) plus 50% din venitul lunar minim garantat pentru fiecare copil invalid;
- f) plus 10% din venitul lunar minim garantat dacă persoana încadrată într-un grad de invaliditate este unicul adult din familie.

(3) Nivelul venitului lunar minim garantat se stabilește anual prin Legea bugetului de stat.

Articolul 8. Venitul global al familiei

(1) La stabilirea venitului global al familiei se iau în considerare veniturile obținute în formă bănească din munca retribuită, din toate tipurile de activitate antreprenorială, prestațiile de asigurări și asistență socială, veniturile realizate din folosirea terenurilor agricole și a loturilor de pămînt, precum și alte tipuri de venituri, inclusiv cele din proprietate.

(2) La evaluarea bunăstării familiei în vederea stabilirii ajutorului social se iau în considerare componența familiei și bunurile mobile și imobile pe care le are în proprietate familia, utilizând un set de caracteristici care identifică bunăstarea.

(3) Deținerea anumitor bunuri mobile și imobile, precum și unele caracteristici ale familiei sunt considerate drept indicator al bunăstării, exprimat în puncte.

(4) Dacă punctajul este mai mare decât cel stabilit, familia nu este eligibilă pentru acordarea dreptului la ajutor social.

(5) Modul de evaluare a bunăstării familiei și setul de caracteristici pentru evaluarea bunăstării familiei, exprimate în puncte, se aprobă de către Guvern.

(6) La calcularea venitului global al familiei se iau în considerare veniturile curente realizate de membrii acesteia.

Articolul 9. Stabilirea ajutorului social

(1) Ajutorul social se stabilește în baza cererii de acordare a ajutorului social depusă de unul dintre membrii familiei cu capacitatea deplină de exercițiu, desemnat de aceasta, sau, în cazurile prevăzute de lege, de către reprezentantul legal al acesteia.

(2) Ajutorul social este stabilit de către direcția/secția asistență socială și protecție a familiei.

(3) Direcția/secția asistență socială și protecție a familiei verifică selectiv la domiciliul solicitantului informațiile conținute în cererea de acordare a ajutorului social.

(4) Ajutorul social se stabilește pentru o perioadă ce nu va depăși 2 ani și va fi revizuit la intervenirea oricărei schimbări ce ar putea influența quantumul ajutorului social stabilit.

(5) Ajutorul social se acordă începînd cu luna în care a fost înregistrată cererea de acordare a ajutorului social la direcția/secția asistență socială și protecție a familiei.

Capitolul III

MODUL DE PLATĂ ȘI DE FINANȚARE A AJUTORULUI SOCIAL

Articolul 10. Plata ajutorului social

(1) Plata ajutorului social se efectuează lunar, de către Casa Națională de Asigurări Sociale, prin intermediul instituției financiare selectate pe bază de concurs.

(2) În cazul în care quantumul lunar calculat al ajutorului social pentru o familie este mai mic de 25 de lei, acesta se achită o dată la 6 luni printr-o plată care reprezintă suma ajutorului social pentru lunile respective.

(3) Regulamentul privind modul de stabilire și plată a ajutorului social se aprobă de către Guvern.

Articolul 11. Modificarea quantumului ajutorului social

(1) Modificarea quantumului ajutorului social se efectuează în următoarele situații:
a) modificarea venitului lunar minim garantat al familiei;
b) modificarea informațiilor care au fost depuse anterior.

(2) Modificarea quantumului ajutorului social se efectuează de către direcția/secția asistență socială și protecție a familiei.

Articolul 12. Încetarea plății ajutorului social

(1) Plata ajutorului social încetează în următoarele cazuri:

- a) familia nu mai îndeplinește condițiile prevăzute de prezenta lege;
- b) familia își schimbă locul de trai;
- c) persoana solitară care a beneficiat de ajutor social a decedat sau a fost declarată dispărută.

(2) În termen de 15 zile de la data emiterii deciziei, direcția/secția asistență socială și protecție a familiei comunică în scris despre încetarea plății ajutorului social atât beneficiarului, în cazurile prevăzute la alin.(1) lit.a) și b), cît și Casei Naționale de Asigurări Sociale.

Articolul 13. Contestarea

Decizia privind acordarea sau neacordarea ajutorului social, modificarea sau înceierea plății acestuia, precum și cea privind recuperarea sumelor încasate nejustificat, poate fi contestată în instanță de contencios administrativ.

Articolul 14. Finanțarea ajutorului social

Finanțarea ajutorului social, stabilit conform prezentei legi, se efectuează din mijloacele bugetului de stat, prin intermediul bugetului asigurărilor sociale de stat.

Articolul 15. Evidența beneficiarilor de ajutor social

Evidența beneficiarilor de ajutor social se efectuează de către direcția/secția asistență socială și protecție a familiei, Casa Națională de Asigurări Sociale și Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului, prin crearea unui sistem informațional automatizat.

Capitolul IV

RESPONSABILITĂȚI

Articolul 16. Răspunderea pentru încălcarea prevederilor prezentei legi

(1) Încălcarea prezentei legi atrage răspunderea prevăzută de legislație.

(2) Solicitantul este obligat să prezinte informații complete și veridice organului cu drept de stabilire a ajutorului social.

(3) În cazul prezentării unor informații incomplete, greșite sau al neinformării despre schimbările ce au intervenit în structura și cantumul veniturilor, fapt ce a influen-

țat cuantumul ajutorului social, beneficiarul restituie întreaga sumă care i-a fost plătită nejustificat.

Articolul 17. Controlul asupra corectitudinii stabilirii ajutorului social și a utilizării mijloacelor financiare

- (1) Controlul asupra corectitudinii stabilirii și utilizării conform destinației a mijloacelor financiare alocate se exercită de către organele de control abilitate.
- (2) Verificarea autenticității informațiilor prezentate pentru stabilirea ajutorului social se efectuează nemijlocit de către organul care a stabilit ajutorul social.

Capitolul VI

DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 18. Intrarea în vigoare și perioada tranzitorie

- (1) Prevederile prezentei legi se aplică:
 - a) pentru familiile cu cel puțin un membru încadrat într-un grad de invaliditate – de la 1 octombrie 2008;
 - b) pentru familiile cu unul sau mai mulți copii – de la 1 ianuarie 2009;
 - c) pentru celealte familii – de la 1 iulie 2009.
- (2) Guvernul, în termen de 6 luni de la data adoptării:
 - a) va prezenta Parlamentului propunerii privind aducerea legislației în vigoare în corespondere cu prevederile prezentei legi;
 - b) va elabora și aproba actele normative necesare pentru reglementarea mecanismului de implementare a prezentei legi;
 - c) va elabora cadrul legal și va crea condițiile necesare pentru instituirea, în subordinea Ministerului Protecției Sociale, Familiei și Copilului, a Inspectiei sociale, care va evalua și monitoriza procesul de implementare a prezentei legi.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Marian LUPU

Nr.133-XVI. Chișinău, 13 iunie 2008.

[Noțiunea modificată prin LP447-XV din 30.12.04, MO20-23/04.02.05 art.69]

pensionar singur – unul sau mai mulți pensionari pentru limită de vîrstă (soți, frați, surori) care trăiesc în aceeași locuință și nu au copii ori au copii minori, ori au copii din categoria persoanelor ce beneficiază de compensații nominative în conformitate cu prezenta lege.

[Noț. în redacția L554/25.12.03, MO6-12/01.01.04 art.70, se aplică de la 01.01.03]

[Noț. introdusă prin LP477/28.09.2001, MO128/19.10.2001 art.898]

Articolul 2. Dreptul la compensații nominative

Dreptul la compensații nominative, stabilite în conformitate cu prezenta lege, îl au persoanele specificate la art.3 cetăteni ai Republicii Moldova.

Articolul 3. Beneficiarii de compensații nominative

Beneficiari de compensații nominative, conform prezentei legi sunt următoarele categorii de populație:

- 1) invalizii de gradul I și II, indiferent de cauza invalidității;
- 2) următoarele categorii de invalizi de gradul III cu grad de invaliditate stabilit fără termen:
 - a) invalizii de muncă;
 - b) persoanele cărora li s-a constatat invaliditatea în urma unor mutilări, traume sau răni cauzate în exercițiul serviciului militar;
 - c) victimele represiunilor politice din perioada anilor 1917-1990;
 - d) foștii deținuți în lagărele de concentrare și ghetouri;
- 3) copiii invalizi în vîrstă de pînă la 18 ani;

[Art.3 pct.3) modificat prin LP177-XVI din 20.07.07, MO117-126/10.08.07 art.534, în vigoare 01.01.08]

- 4) invalizii din copilărie;
- 5) participanții la cel de-al doilea război mondial și soții (soții) lor, după caz, specificați în anexa nr.1 care este parte integrantă a prezentei legi;
- 6) persoanele asimilate participanților la război, specificate în anexa nr.2 care este parte integrantă a prezentei legi;
- 7) familiile (părinții sau soții nerecăsătorite sau copiii pînă la atingerea vîrstei de 18 ani, iar în cazul în care aceștia își continuă studiile în instituții de învățămînt la cursurile de zi – pînă la absolvirea instituției respective, însă cel mult pînă la atingerea vîrstei de 23 de ani) celor căzuți la datorie, precum și ale celor decedați în urma participării la lichidarea consecințelor avariei de la C.A.E.Cernobîl;

- 8) pensionarii singuri;
- 9) familiile cu 4 și mai mulți copii pînă la atingerea vîrstei de 18 ani, iar în cazul în care aceștia își continuă studiile în instituții de învățămînt la cursurile de zi – pînă la absolvirea instituției respective, însă cel mult pînă la atingerea vîrstei de 23 de ani;
- 10) persoanele participante la acțiunile de luptă din Afghanistan, precum și la acțiunile de luptă de pe teritoriile altor state, din rîndul militarilor și angajaților civili ai Armatei Sovietice, Flotei Maritime Militare, ai organelor securității de stat, colaboratorii organelor afacerilor interne ale fostei U.R.S.S.; lucrătorii din aceste categorii care au fost trimiși de organele puterii de stat ale fostei U.R.S.S. în alte state și care au participat la acțiuni de luptă pe teritoriul acestora;

11) militarii aflați în serviciul activ, rezerviștii chemați la concentrare, voluntarii și colaboratorii organelor afacerilor interne și ai sistemului penitenciar, inclusi în efectivul unităților militare și structurilor speciale aflate pe pozițiile de luptă, precum și militarii, colaboratorii organelor afacerilor interne și ai sistemului penitenciar și persoanele civile delegate în aceste unități în vederea îndeplinirii unor misiuni speciale în scopul asigurării eficienței acțiunilor de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova.

[Art.3 pct.11) în vigoare de la 01.01.04 prin LP447-XV din 30.12.04, MO20-23/04.02.05 art.69]

[Art.3 modificat prin LP447-XV din 30.12.04, MO20-23/04.02.05 art.69]

[Art.3 pct.5) modificat prin LP478/28.09.2001, MO128/19.10.2001 art.900]

[Art.3 pct.10) și 11) introduse prin LP477/28.09.01, MO128/19.10.01 art.898]

Articolul 4. Organele abilitate cu dreptul de stabilire și plată a compensațiilor nominative

(1) Stabilirea și plata compensațiilor nominative prevăzute în prezenta lege se efectuează de către organele teritoriale de asigurări sociale.

[Art.4 al.(1) modificat prin LP447-XV din 30.12.04, MO20-23/04.02.05 art.69]

(2) Modul de stabilire și de plată a compensațiilor nominative se stabilește de către Guvern.

Articolul 5. Sursele pentru plata compensațiilor nominative

Compensațiile nominative, stabilite conform prezentei legi, se plătesc nemijlocit beneficiarilor din mijloacele bugetului de stat, prin intermediul bugetului asigurărilor sociale de stat.

[Art.5 modificat prin LP447-XV din 30.12.04, MO20-23/04.02.05 art.69]

Capitolul II

TIPURILE ȘI CUANTUMUL COMPENSAȚIILOR NOMINATIVE

Articolul 6. Tipurile de compensații nominative

Compensații nominative se stabilesc la plata pentru:

a) serviciile comunale: încălzirea centralizată, gazele naturale utilizate pentru aragaze, apă rece și caldă, serviciile de canalizare, salubrizare (evacuarea deșeurilor menajere solide și lichide), ascensoare, deservirea blocului sau chiria;

[Art.6 lit.a) modificată prin LP447-XV din 30.12.04, MO20-23/04.02.05 art.69]

b) energia electrică, inclusiv cea utilizată pentru plitele electrice din apartamentele (casele) dotate cu acestea;

c) gazele naturale folosite pentru încălzire;

d) gazul lichefiat în butelii pentru pregătirea bucatelor;

e) cărbune și lemn de foc.

Articolul 7. Cuantumul compensațiilor nominative

(1) Cuantumul compensațiilor nominative se calculează beneficiarului, conform normativelor, în quantum de:

a) 50 la sută – pentru invalizii de gradul I și II, cu excepția categoriilor de invalizi specificate la lit.b); invalizii din copilărie de gradul I și II; copiii invalizi în vîrstă de pînă la 18 ani; participanții la cel de-al doilea război mondial și soții (soții) lor, după caz; persoanele assimilate participanților la război, specificate la anexa nr.2; familiile (părinții sau soții nerecăsătorite sau copiii pînă la atingerea vîrstei de 18 ani, iar în cazul în care aceștia își continuă studiile în instituții de învățămînt la cursurile de zi – pînă la absolvirea instituției respective, însă cel mult pînă la atingerea vîrstei de 23 de ani) celor căzuți la datorie, precum și ale celor decedați în urma participării la lichidarea consecințelor avariei de la C.A.E.Cernobîl; familiile cu 4 și mai mulți copii pînă la atingerea vîrstei de 18 ani, iar în cazul în care aceștia își continuă studiile în instituții de învățămînt la cursurile de zi – pînă la absolvirea instituției respective, însă cel mult pînă la atingerea vîrstei de 23 de ani; persoanele participante la acțiunile de luptă din Afghanistan, precum și la acțiunile de luptă de pe teritoriile altor state, din rîndul militarilor și angajaților civili ai Armatei Sovietice, Flotei Maritime Militare, ai organelor securității de stat, colaboratorii organelor afacerilor interne ale fostei U.R.S.S.; lucrătorii din aceste categorii care au fost trimiși de organele puterii de stat ale fostei U.R.S.S. în alte state și care au participat la acțiuni de luptă pe teritoriul acestora.

[Art.7 pct.(1) lit.a) modificată prin LP177-XVI din 20.07.07, MO117-126/10.08.07 art.534, în vigoare 01.01.08]

b) 25 la sută – pentru invalizii de gradul II de afecțiune generală sau profesională, de infirmitate de muncă; invalizii din copilărie de gradul III; invalizii de gradul III cu grad de invaliditate stabilit fără termen, specificați la pct.2) din art.3; pensionarii singuri; militarii aflați în serviciul activ, rezerviștii chemați la concentrare, voluntarii și colaboratorii organelor afacerilor interne și ai sistemului penitenciar, inclusi în efectivul unităților militare și structurilor speciale aflate pe pozițile de luptă, precum și militarii, colaboratorii organelor afacerilor interne și ai sistemului penitenciar și persoanele civile delegate în aceste unități în vederea îndeplinirii unor misiuni speciale în scopul asigurării eficienței acțiunilor de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova.

(2) Compensațiile nominative se stabilesc și se calculează în baza următoarelor normative:

a) la plata pentru energia electrică – pornind de la costul consumului normativ lunar de 60 kwh la un contor;

b) la plata pentru energia electrică în apartamentele (casele) dotate cu plite electrice – pornind de la costul consumului normativ lunar de 100 kwh la un contor;

c) la plata pentru încălzirea centralizată sau cu gaze naturale – pornind de la costul încălzirii pentru 30 m² de suprafață totală pentru o persoană beneficiară de compensație nominativă, indiferent de faptul cine este proprietarul apartamentului (casei), iar în cazul pensionarilor singuri, această compensație se calculează pornind de la costul încălzirii pentru 30 m² de suprafață totală pentru o familie;

d) pentru procurarea cărbunelui și a lemnului de foc, anual – pornind de la nivelul limită al prețurilor aprobate de Guvern, în mărime de 50 la sută din costul unei tone de cărbune și 1m³ de lemn. Dacă familia este alcătuită din cîteva persoane beneficiare de compensație, aceasta se acordă fiecărui beneficiar, indiferent de faptul cine este proprietarul casei.

(3) În cazul în care beneficiarul se raportează la două sau mai multe categorii de persoane beneficiare de compensație nominativă, se acordă o singură compensație, la alegerea lui.

(4) Pentru familiile care au în componența lor cîțiva beneficiari de compensații nominative, compensația la plata pentru serviciile comunale se stabileste pentru fiecare beneficiar.

(5) Cuantumurile concrete ale compensațiilor nominative se stabilesc de Guvern în baza prevederilor prezentei legi, a tarifelor și prețurilor în vigoare la serviciile comunale, la energia electrică, cărbune, lemn de foc și se revăd pe măsura modificării tarifelor și a prețurilor menționate.

[Art.7 în redacția LP447-XV din 30.12.04, MO20-23/04.02.05 art.69]

[Art.7 pct.(1) lit.b) modificat prin LP477/28.09.01, MO128/19.10.01 art.898]

[Art.7 al.(6) introdus prin LP477/28.09.01, MO128/19.10.01 art.898]

[Al.(6)-(8) devin al.(7)-(9), prin LP477/28.09.01, MO128/19.10.01 art.898]

[Art.7 al.(1) lit.a) modificat prin LP478/28.09.01, MO128/19.10.01 art.900]

Capitolul III

DISPOZIȚII FINALE

Articolul 8

Guvernul, în termen de o lună, va aduce actele sale normative în corespondere cu prezenta lege.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

DUMITRU DIACOV

Chișinău, 14 aprilie 2000.

Nr. 933-XIV.

**LEGE Nr. 756
din 24.12.1999**

asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale

Publicat : 23.03.2000 în Monitorul Oficial Nr. 031 art Nr : 192

MODIFICAT

L330-XV din 07.10.04, MO193-198/29.10.04 art.880

L645-XV din 16.11.01, MO155/20.12.01 art.1236

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Garantarea dreptului la asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale

Dreptul la asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale este garantat de stat.

Articolul 2. Asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale

(1) Asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale constă în stabilirea unor raporturi specifice, prin care se asigură protecția socială împotriva următoarelor categorii de riscuri profesionale: diminuarea capacitații de muncă, pierderea capacitații de muncă, deces ca urmare a accidentului de muncă sau a bolii profesionale.

(2) Asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale face parte integrantă din sistemul public de asigurări sociale obligatorii.

(3) Asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale garantează persoanelor asigurate un ansamblu de prestații și indemnizații pentru:

a) diminuarea și compensarea consecințelor accidentelor de muncă și bolilor profesionale;

b) promovarea securității muncii și a prevenirii accidentelor de muncă și bolilor profesionale.

(4) Asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale se fundamentează pe principiul asumării riscului profesional de către persoanele ce beneficiază de rezultatul muncii prestate, pe principiul contributivității obligatorii și pe alte principii ale sistemului public de asigurări sociale obligatorii.

(5) Asigurător pentru accidente de muncă și boli profesionale este Casa Națională de Asigurări Sociale și structurile teritoriale ale acesteia.

Articolul 3. Persoanele asigurate

În conformitate cu prezenta lege, în mod obligatoriu, sînt asigurați pentru accidente de muncă și boli profesionale și se denumesc asigurați:

a) cetățenii Republicii Moldova, cetățenii străini și apatrizii care desfășoară activitate pe teritoriul Republicii Moldova, în bază de contract individual de muncă, încheiat cu un angajator din Republica Moldova;

b) cetățenii Republicii Moldova care desfășoară activitate în străinătate, în baza dispoziției legale a unui angajator din Republica Moldova;

c) persoanele care desfășoară activitate în funcții elective sau sunt numite în autoritățile publice, pe durata mandatului, ale căror drepturi și obligații sunt asimilate cu cele ale persoanelor prevăzute la lit.a).

Articolul 4. Raporturi de asigurare

(1) Raporturile de asigurare se stabilesc între angajator și asigurător. Angajatori sunt denumite persoanele juridice și fizice care folosesc munca salariată.

(2) Angajatorul are obligația să realizeze fiecărui salariat asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale din momentul încheierii contractului individual de muncă.

Articolul 5. Încheierea asigurării

Asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale se încheie în modul stabilit de Casa Națională de Asigurări Sociale.

Articolul 6. Calitatea de asigurat

(1) Calitatea de asigurat pentru accidente de muncă și boli profesionale se menține pe durata acțiunii raporturilor de asigurare și decade din momentul încetării acestora.

(2) În cazul bolii profesionale, calitatea de asigurat se menține și după încetarea raporturilor de asigurare dacă fostul asigurat dovedește, cu acte medicale eliberate în mod legal, că boala a fost cauzată de factori de risc specifici locului de muncă.

Articolul 7. Cazul asigurat

Cazurile asigurate sănt accidentele de muncă și bolile profesionale.

Articolul 8. Obiectivele asigurării

(1) Asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale are următoarele obiective:

- a) prevenirea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale;
- b) reabilitarea medicală și profesională a asiguraților, victime ale accidentelor de muncă și bolilor profesionale, precum și recuperarea capacității de muncă a acestora;
- c) acordarea de prestații și indemnizații în bani, în condițiile prezentei legi.

(2) Asigurătorul are obligația să-și organizeze activitatea pentru realizarea obiectivelor prevăzute în prezentul articol, precum și să păstreze confidențialitatea asupra tuturor informațiilor la care are acces în realizarea acestor obiective.

Capitolul II

PRESTAȚII ȘI INDEMNIZAȚII DE ASIGURARE

Articolul 9. Prestații și indemnizații de asigurare

(1) Asigurații au dreptul la următoarele prestații și indemnizații de asigurare:

- a) prestații pentru reabilitare medicală;
- b) prestații pentru recuperarea capacității de muncă;
- c) prestații pentru reabilitarea profesională;
- d) indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă;
- e) indemnizație pentru transferarea temporară la altă muncă;
- f) indemnizație de invaliditate;
- g) indemnizație de deces.

(2) Prestațiile pentru reabilitare medicală și recuperarea capacității de muncă au prioritate față de indemnizații.

Articolul 10. Prestații pentru reabilitare medicală

(1) Asigurații au dreptul la tratament medical corespunzător deficiențelor de sănătate cauzate prin accidente de muncă sau boli profesionale, după cum urmează:

- a) tratament ambulatoriu;
- b) analize medicale și medicamente;

- c) asistență medicală de urgență;
- d) servicii medicale în spitale și clinici specializate;
- e) servicii de chirurgie plastică și reparatorie;
- f) servicii de fizioterapie.

(2) Asigurătorul are obligația să achite contravaloarea serviciilor medicale, acordate în scopul tratamentului sau reabilitării persoanei asigurate, care a suferit în urma unui caz asigurat suplimentar celor prevăzute de legislația în vigoare.

[Art. 10 al.(2) modificat prin L330-XV din 07.10.04, MO193-198/29.10.04 art.880]"

(3) Pentru a diminua sau compensa urmările deficiențelor de sănătate cauzate prin accidente de muncă sau boli profesionale, asigurații, în cazurile stabilite de medicul expert al asigurătorului, au dreptul la:

- a) îngrijire specială;
- b) tratament sanatorial;
- c) acoperirea cheltuielilor de transport pentru vizitarea instituțiilor medicale, sanatoriorilor și a cheltuielilor însوțitorului;
- d) materiale și articole medico-sanitare pentru corectarea auzului și văzului;
- e) proteze, orteze, aparate ortopedice și încălțăminte ortopedică specială;
- f) mijloace auxiliare (scaun cu rotile, cărucior etc.). Acest drept se referă și la acoperirea cheltuielilor pentru repararea lor.

(4) Lista materialelor, articolelor și mijloacelor destinate diminuării sau compensării urmărilor deficiențelor de sănătate cauzate prin accidente de muncă sau boli profesionale se aprobă de către Guvern, la propunerea Casei Naționale de Asigurări Sociale.

Articolul 11. Prestații pentru recuperarea capacitatei de muncă

(1) Recuperarea capacitatei de muncă a asiguraților se efectuează după programe individuale de recuperare.

(2) Programele individuale de recuperare se stabilesc în funcție de natura leziunilor și prognosticul bolii, în baza programelor-cadru de recuperare, elaborate de Casa Națională de Asigurări Sociale și aprobate de Guvern.

(3) Programele individuale de recuperare se stabilesc de către medicul expert al asigurătorului de comun acord cu asiguratul.

(4) Asiguratul are obligația să urmeze și să respecte programul individual de recuperare.

(5) Tratamentul medical, în conformitate cu programul individual de recuperare, precum și cazarea și masa în unitățile medicale se suportă de către asigurător.

(6) Asigurătorul are, de asemenea, obligația să achite prestațiile acordate pentru prevenirea diminuării ori pierderii capacitatei de muncă și a necesității de îngrijire permanentă.

(7) În cadrul programului individual de recuperare, medicul expert al asigurătorului stabilește, după caz, tipul protezei necesare și programul de acomodare cu proteza respectivă.

(8) Măsurile de protezare trebuie să asigure, în primul rînd, posibilitatea reintegrării profesionale, iar dacă acest lucru nu este posibil – creșterea gradului de autoservire.

Articolul 12. Instituțiile de reabilitare medicală și recuperare a capacitații de muncă

Instituțiile prestatoare de servicii pentru reabilitare medicală și recuperare a capacitații de muncă le stabilește asigurătorul.

Articolul 13. Prestații pentru reabilitarea profesională

(1) Prestațiile pentru reabilitarea profesională se acordă de către asigurător la solicitarea asiguraților care nu și-au pierdut complet capacitatea de muncă, dar care, ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, nu mai pot desfășura activitatea conform calificării.

(2) Asigurătorul preia în sarcina sa cheltuielile pentru reabilitarea profesională:

- a) costul cursurilor de restabilire a calificării sau de recalificare;
- b) plata indemnizației pe durata cursurilor de restabilire a calificării sau de recalificare.

(3) Indemnizația, pe durata cursurilor de restabilire a calificării sau de recalificare, se acordă lunar și constituie 70 % din salariul lunar asigurat al asiguratului pe luna premergătoare lunii în care s-a produs accidentul de muncă sau a fost constată boala profesională.

(4) Indemnizația se acordă numai în cazul în care asiguratul nu beneficiază, pe durata cursurilor de restabilire a calificării sau de recalificare, de indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă sau de pensie de invaliditate, acordate potrivit legislației.

(5) Indemnizația se acordă doar cu condiția că asiguratul respectă dispozițiile asigurătorului cu privire la:

- a) instituția unde urmează a se desfășura cursurile de restabilire a calificării sau de recalificare;
- b) programul de instruire.

Articolul 14. Indemnizația pentru incapacitate temporară de muncă

(1) Pe durata incapacitații temporare de muncă cauzate de un accident de muncă sau de o boală profesională, asigurații beneficiază de indemnizație.

(2) Cuantumul indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă constituie 100 % din salariul mediu lunar asigurat al asiguratului pe ultimele 6 luni premergătoare

lunii în care s-a produs accidentul de muncă sau a fost constatătă îmbolnăvirea profesională.

(3) Indemnizația pentru incapacitate temporară de muncă se plătește pentru zilele lucrătoare din primele 20 de zile calendaristice, calculate de la data pierderii temporare a capacitatei de muncă, de către angajator, din mijloacele proprii, iar din a 21-a zi – de către structurile teritoriale ale Casei Naționale de Asigurări Sociale, din mijloacele Fondului de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale.

(4) Durata de acordare a indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă este de pînă la 180 de zile, în intervalul de un an, și se calculează din prima zi de concediu medical.

(5) În situații temeinic motivate de posibilitatea recuperării medicale și profesionale a asiguratului, medicul curant din instituția medicală, stabilită conform prevederilor art.12 din prezenta lege, poate propune, conform legislației, prelungirea condeiului medical peste 180 de zile, dar nu mai mult decît cu 30 de zile.

(6) Medicul expert al asigurătorului decide, după caz, prelungirea condeiului medical pentru continuarea programului de recuperare, cu menținerea dreptului la indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă, reluarea activității la același loc de muncă sau la un alt loc de muncă ori propune, în modul stabilit de legislație, încadrarea într-un grad de invaliditate.

(7) Indemnizația pentru incapacitate temporară de muncă cauzată prin accidente de muncă sau boli profesionale, se acordă pe baza certificatului medical, eliberat conform legislației, și documentelor de cercetare a accidentului de muncă sau de constatare a îmbolnăvirii profesionale, întocmite de autoritățile competente.

(8) În situația în care asiguratul a fost încadrat într-un grad de invaliditate pînă la expirarea termenului de 180 de zile, indemnizația se va acorda pînă la data în care s-a emis decizia cu privire la încadrarea într-un grad de invaliditate.

Articolul 15. Indemnizația pentru transferarea temporară la altă muncă

(1) Dreptul la indemnizație pentru transferarea temporară la altă muncă îl au asigurații care, fiind transferați temporar la altă muncă din cauza unui accident de muncă sau unei boli profesionale, au un salariu asigurat inferior salarizului mediu lunar asigurat pe ultimele 6 luni premergătoare lunii în care s-a produs accidentul de muncă sau a fost constatătă îmbolnăvirea profesională.

(2) Cquantumul indemnizației pentru transferarea temporară la altă muncă constituie diferența dintre salariul mediu lunar asigurat al asiguratului pe ultimele 6 luni premergătoare lunii în care s-a produs accidentul de muncă sau a fost constatătă îmbolnăvirea profesională și salariul lunar asigurat al asiguratului la noul loc de muncă.

(3) Indemnizația pentru transferarea temporară la altă muncă se acordă asiguratului, pe baza actelor care confirmă această transferare, pe un termen de cel mult 90 de zile.

Articolul 16. Indemnizația de invaliditate

(1) Asigurații care, ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, și-au pierdut, total sau cu cel puțin 25%, capacitatea de muncă au dreptul la o indemnizație de invaliditate care se acordă lunar pe toată perioada în care beneficiază de pensie de invaliditate din sistemul public de asigurări sociale.

[Art. 16 al.(1) modificat prin L645/16.11.2001, MO155/20.12.2001 art.1236]

(2) Cuantumul indemnizației de invaliditate diferă în funcție de gradul de invaliditate al asiguratului, stabilit potrivit legislației.

(3) Cuantumul indemnizației de invaliditate pentru asiguratul încadrat în gradele I sau II de invaliditate se determină ca diferența dintre 2/3 din salariul mediu lunar asigurat al asiguratului pe ultimele 6 luni premergătoare lunii în care s-a produs accidentul de muncă sau a fost constată îmbolnăvirea profesională și cuantumul pensiei de invaliditate a acestuia stabilit prin sistemul public de asigurări sociale.

(4) Salariul mediu lunar asigurat realizat pînă la 1 ianuarie 1999 se determină prin înmulțirea coeficientului individual al asiguratului la salariul mediu pe țară pentru anul precedent anului stabilirii indemnizației de invaliditate. Coeficientul individual al asiguratului reprezintă raportul dintre salariul mediu lunar pe ultimele 6 luni premergătoare lunii în care s-a produs accidentul de muncă sau a fost constată îmbolnăvirea profesională și salariul mediu pe țară pentru aceeași perioadă.

(5) Cquantumul demnizației de invaliditate pentru asiguratul încadrat în gradul III de invaliditate se determină procentual, din indemnizația stabilită conform alin.(3), corespunzător gradului de reducere a capacitații de muncă.

(6) Încadrarea în alt grad de invaliditate condiționează modificarea cuantumului indemnizației de invaliditate în corespondere cu gradul actual de invaliditate, iar reluarea gradului de invaliditate condiționează revenirea la cuantumul indemnizației de invaliditate stabilit anterior pentru gradul respectiv.

(7) Indemnizația de invaliditate se indexează anual la 1 aprilie. Coeficientul de indexare constituie media dintre creșterea anuală a indicelui prețurilor de consum și creșterea anuală a salariului mediu pe țară pentru anul precedent, determinate în modul stabilit de Guvern.

(8) Gradul de reducere a capacitații de muncă pentru acordarea de indemnizație asiguratului încadrat în gradul III de invaliditate se stabilește în modul prevăzut de legislație.

(9) Beneficiarul indemnizației de invaliditate la care se presupune că există potențial recuperator are obligația să urmeze programul individual de recuperare stabilit de medicul expert al asigurătorului.

(10) Nerespectarea programului individual de recuperare,din motive nejustificate, atrage suspendarea plății indemnizației de invaliditate.

(11) Pentru asigurații încadrați în gradul III de invaliditate, medicul expert al asigurătorului, în funcție de rezultatele programelor de recuperare, înaintează, conform legislației, propunerea privitor la:

- a) menținerea gradului de reducere a capacității de muncă; sau
- b) schimbarea gradului de reducere a capacității de muncă.

(12) Atunci cînd se constată o modificare a capacității de muncă în urma executării programului de recuperare, medicul expert al asigurătorului poate propune, conform legislației, revizuirea gradului de invaliditate.

(13) Dacă la examinarea medicală, după efectuarea programului de recuperare, se constată că sunt necesare măsuri de recuperare suplimentare în vederea reintegrării profesionale, asigurătorul are obligația să asigure prestațiile respective.

[Art.16 modificat prin L330-XV din 07.10.04, MO193-198/29.10.04 art.880]

Articolul 17. Acordarea indemnizației de invaliditate

(1) Indemnizația de invaliditate se acordă la cererea persoanei îndreptățite.

(2) Cererea împreună cu decizia de încadrare în gradul de invaliditate și decizia de pensionare, emise conform legislației, se prezintă asigurătorului.

(3) În termen de pînă la 30 de zile de la data depunerii cererii, asigurătorul întocmește dosarul de acordare a indemnizației de invaliditate, care trebuie să cuprindă:

- a) documentele de cercetare a accidentului de muncă sau de constatare a îmbolnăvirii profesionale, întocmite de autoritățile competente;
- b) decizia de încadrare în gradul de invaliditate;
- c) decizia de pensionare;
- d) declarația angajatorului cu privire la salariul mediu lunar asigurat al asiguratului pe ultimele 6 luni premergătoare lunii în care s-a produs accidentul de muncă sau a fost constatătă îmbolnăvirea profesională;
- e) propunerea medicului expert al asigurătorului cu privire la gradul de reducere a capacității de muncă, pentru asigurații încadrați în gradul III de invaliditate;
- f) quantumul indemnizației de invaliditate la care are dreptul asiguratul.

(4) Neprezentarea la examinarea medicală atrage respingerea cererii de acordare a indemnizației de invaliditate.

(5) Acordarea indemnizației de invaliditate sau respingerea cererii de acordare a indemnizației de invaliditate se face prin decizia conducerii asigurătorului în termen de pînă la 45 de zile de la data depunerii cererii.

(6) Decizia de acordare a indemnizației de invaliditate sau de respingere a cererii de acordare a indemnizației de invaliditate se comunică în scris solicitantului în termen de pînă la 5 zile de la data emiterii ei și va cuprinde temeiurile de fapt și de drept în baza cărora se satisfac sau se respinge cererea.

Articolul 18. Indemnizația de deces

(1) În cazul decesului asiguratului, ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, de indemnizație de deces beneficiază:

a) copiii asiguratului care, la momentul decesului acestuia:

- au vîrstă de pînă la 18 ani sau au împlinit această vîrstă, dar fără a depăși vîrstă de 23 de ani, dacă își continuă studiile la instituții de învățămînt secundar, secundar profesional și superior, cursuri de zi;
- sănătatea lor este incadrată într-un grad de invaliditate, indiferent de vîrstă;

b) soțul asiguratului, care la momentul decesului acestuia:

- este incadrat într-un grad de invaliditate;
- a atins vîrstă de pensionare;

c) soțul sau unul din părinții asiguratului decedat, sau o altă persoană care, la momentul decesului asiguratului, nu lucrează și are în îngrijire copii ai asiguratului sub vîrstă de 3 ani.

(2) Indemnizația de deces se acordă o singură dată, în sumă fixă, corespunzător numărului și categoriei persoanelor aflate în întreținerea asiguratului după cum urmează:

a) pentru copiii în vîrstă de pînă la 18 ani sau peste această vîrstă, fără a depăși vîrstă de 23 de ani, dacă își continuă studiile la instituții de învățămînt secundar, secundar profesional și superior, cursuri de zi, sau pentru copiii invalizi, indiferent de vîrstă:

- echivalentul a 5 salarii, calculate ca medie a salariului lunar asigurat al asiguratului decedat pe ultimele 6 luni premergătoare lunii în care s-a produs accidentul de muncă sau a fost constatătă îmbolnăvirea profesională, dar nu mai puțin de 5 salarii medii lunare pe economie pentru anul premergător anului în care s-a produs cazul asigurat, pentru un copil;

- echivalentul a 8 salarii, calculate ca medie a salariului lunar asigurat al asiguratului decedat pe ultimele 6 luni premergătoare lunii în care s-a produs accidentul de muncă sau a fost constatătă îmbolnăvirea profesională, dar nu mai puțin de 8 salarii medii lunare pe economie pentru anul premergător anului în care s-a produs cazul asigurat, pentru doi copii;

- echivalentul a 12 salarii, calculate ca medie a salariului lunar asigurat al asiguratului decedat pe ultimele 6 luni premergătoare lunii în care s-a produs accidentul de muncă sau a fost constatătă îmbolnăvirea profesională, dar nu mai puțin de 12 salarii medii lunare pe economie pentru anul premergător anului în care s-a produs cazul asigurat, pentru trei sau mai mulți copii;

b) pentru soțul asiguratului care, la momentul decesului acestuia, este incadrat într-un grad de invaliditate sau a atins vîrstă de pensionare – echivalentul a 3 salarii, calculate ca medie a salariului lunar asigurat al asiguratului decedat pe ultimele 6 luni premergătoare lunii în care s-a produs accidentul de muncă sau a fost constatătă îm-

bolnăvirea profesională, dar nu mai puțin de 3 salarii medii lunare pe economie pentru anul premergător anului în care s-a produs cazul asigurat;

c) pentru soțul sau unul din părinții asiguratului decedat, sau o altă persoană care, la momentul decesului asiguratului, nu lucrează și are în îngrijire copii ai asiguratului sub vîrstă de 3 ani – echivalentul a 3 salarii, calculate ca medie a salariului lunar asigurat al asiguratului decedat pe ultimele 6 luni premergătoare lunii în care s-a produs accidentul de muncă sau a fost constatătă îmbolnăvirea profesională, dar nu mai puțin de 3 salarii medii lunare pe economie pentru anul premergător anului în care s-a produs cazul asigurat.

(3) Persoana care se regăsește în mai multe din situațiile prevăzute la alin.(2) al prezentului articol va beneficia de indemnizația stabilită numai pentru una din aceste situații.

(4) Suma totală a indemnizațiilor acordate nu poate depăși echivalentul a 24 salarii medii lunare pe economie.

(5) În situația în care suma totală a indemnizațiilor de deces este mai mare decât limita prevăzută la alin.(4) al prezentului articol, indemnizația acordată fiecărei persoane în drept se reduce proporțional.

(6) Indemnizația acordată copiilor victimei nu se reduce.

Articolul 19. Acordarea indemnizației de deces

(1) Cererea pentru acordarea indemnizației de deces se prezintă asigurătorului. La cerere se anexează:

- documentele de cercetare a accidentului de muncă sau de constatare a bolii profesionale, întocmite de autoritățile competente;
- adeverința de deces a asiguratului, eliberată de autoritatea competentă;
- alte acte din care rezultă dreptul solicitantului, conform legislației.

(2) Acordarea indemnizației de deces sau respingerea cererii de acordare a indemnizației de deces se face prin decizia conducerii asigurătorului în termen de pînă la 45 de zile de la data depunerii cererii.

(3) Decizia de acordare a indemnizației de deces sau de respingere a cererii de acordare a indemnizației de deces se comunică în scris solicitantului în termen de pînă la 5 zile de la data emiterii ei.

Articolul 20. Plata indemnizației pentru transferarea temporară la altă muncă, a indemnizației de invaliditate și a indemnizației de deces și suportarea cheltuielilor pentru prestațiile de asigurări

(1) Plata indemnizației pentru transferarea temporară la altă muncă, a indemnizației de invaliditate și a indemnizației de deces persoanelor în drept și suportarea cheltuielilor pentru prestațiile de asigurări se face de către structurile teritoriale ale Casei Na-

ționale de Asigurări Sociale din mijloacele Fondului de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale.

(2) Plata indemnizației de deces se face în termen de pînă la 15 zile din momentul comunicării deciziei de acordare a indemnizației.

(3) Modalitatea de plată a indemnizației de invaliditate și modalitatea de achitare a cheltuielilor pentru prestațiile de asigurare se aprobă de Guvern la propunerea Casei Naționale de Asigurări Sociale.

Capitolul III

PREVENIREA ACCIDENTELOR DE MUNCĂ ȘI A BOLILOR PROFESIONALE

Articolul 21. Responsabilitățile și obligațiile angajatorilor și angajaților

(1) Angajatorii răspund pentru crearea condițiilor de securitate și igienă la locurile de muncă conform legislației.

(2) Angajatorii au obligația:

a) să aplice măsuri de securitate și igienă a muncii pentru prevenirea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale, pentru eliminarea factorilor de risc;

b) să asigure informarea angajaților, participarea acestora la elaborarea, adoptarea și aplicarea măsurilor de prevenire a accidentelor de muncă și bolilor profesionale;

c) să furnizeze orice informație solicitată de asigurător ce se referă la factorii de risc de la locurile de muncă.

(3) Angajații au obligația să cunoască și să respecte măsurile luate de angajatori pentru prevenirea accidentelor de muncă și bolilor profesionale.

(4) Pentru realizarea măsurilor de prevenire, salariații nu suportă nici un fel de cheltuieli.

(5) Angajații au dreptul să sesizeze asigurătorul asupra neluării de către angajator a unor măsuri de prevenire, fără ca acest lucru să atragă consecințe asupra lor.

Articolul 22. Promovarea și stimularea activității de prevenire a accidentelor de muncă și a bolilor profesionale

Asigurătorul are sarcina să promoveze și să stimuleze, prin majorarea sau reducerea contribuțiilor de asigurare și prin alte forme legale, activitatea de prevenire a accidentelor de muncă și a bolilor profesionale, în scopul:

- a) menținerii integrității fizice și psihice a persoanelor asigurate;
- b) îmbunătățirii condițiilor de muncă;
- c) eliminării sau reducerii riscului survenirii cazului asigurat.

Articolul 23. Cercetarea accidentelor de muncă și a cauzelor îmbolnăvirilor profesionale

Cercetarea accidentelor de muncă și a cauzelor îmbolnăvirilor profesionale se efectuează în modul stabilit de Guvern.

[Art. 23 modificat prin L645/16.11.2001, MO155/20.12.2001 art.1236]

[Capitolul IV exclus prin L330-XV din 07.10.04, MO193-198/29.10.04 art.880]

Capitolul IV

CONTRIBUȚIILE DE ASIGURĂRI SOCIALE DE STAT OBLIGATORII

[Denum. cap.IV modificat prin L330-XV din 07.10.04, MO193-198/29.10.04 art.880]"

Articolul 24. Contribuabilită

Conform prezentei legi, contribuabilitii sunt angajatorii.

Articolul 25. Contribuția de asigurare

(1) Cuantumul contribuției de asigurare se stabilește anual, prin Legea bugetului asigurărilor sociale de stat, la propunerea Casei Naționale de Asigurări Sociale.

(2) Cquantumul contribuției de asigurare se determină diferențiat, în funcție de condițiile de muncă (normale, deosebite sau speciale) ale asiguraților.

(3) Valoarea majorării sau a reducerii contribuției de asigurare depinde de:

- a) numărul accidentelor de muncă și al bolilor profesionale – pe perioadă de referință;
- b) gravitatea consecințelor accidentelor de muncă și bolilor profesionale;
- c) volumul cheltuielilor pentru prestațiile și indemnizațiile de asigurare.

Articolul 26. Calculul și plata contribuției de asigurare

(1) Calculul și plata contribuției de asigurare se fac lunar de către angajator. Baza de calcul pentru contribuție o constituie fondul total de salarii lunare ale asiguraților.

(2) Termenele de plată a contribuțiilor de asigurare sunt cele prevăzute de legislație.

Articolul 27. Colectarea, evidența și controlul plășii contribușilor de asigurare

Colectarea, evidența și controlul plășii contribușilor de asigurare se exercită în modul stabilit de legislașie.

Capitolul V

MIJLOACELE FONDULUI DE ASIGURARE PENTRU ACCIDENTE DE MUNCĂ ȘI BOLI PROFESIONALE

Articolul 28. Mijloacele Fondului de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale

(1) Mijloacele Fondului de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale constituie mijloace bănești acumulate din contribușile de asigurări sociale de stat în quantumul stabilit prin Legea bugetului asigurărilor sociale de stat, sînt parte componentă a acestui buget, cuprind veniturile, cheltuielile și rezultatele activitășii financiare a fondului.

(2) Mijloacele Fondului de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale se păstrează la un subcont al Casei Nașionale de Asigurări Sociale.

Articolul 29. Veniturile Fondului de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale

Veniturile Fondului de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale se constituie din:

- a) contribușile angajatorilor;
- b) dobînzi, majorări de întîrzire a plășii contribușilor de asigurare.

Articolul 30. Cheltuielile Fondului de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale

(1) Cheltuielile Fondului de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale se constituie din:

- a) cheltuieli necesare pentru acoperirea contravalorii prestașilor și plata indemnizașilor de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale;
- b) cheltuieli de organizare și funcționare a sistemului de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale;
- c) cheltuieli pentru achitarea contravalorii programelor și proiectelor de interes nașional de prevenire a accidentelor de muncă și bolilor profesionale.

(2) Casa Națională de Asigurări Sociale asigură transparența cheltuielilor Fondului de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale.

Articolul 31. Excedentele anuale și deficitul mijloacelor Fondului de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale

(1) Excedentele anuale ale Fondului de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale se utilizează în anul următor în modul stabilit de legislație.

(2) Deficitul Fondului de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale se acoperă din:

- a) disponibilitățile fondului din anii precedenți;
- b) bugetul asigurărilor sociale de stat.

Capitolul VI

DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 32. Răspunderea juridică

Nerespectarea prevederilor prezentei legi atrage răspunderea prevăzută de legislație.

Articolul 33. Contestarea deciziilor asigurătorului

Deciziile asigurătorului pot fi contestate în instanțele de judecată. Până la luarea deciziei instanței de judecată, executarea deciziei asigurătorului nu poate fi suspendată.

[Art. 37 în redacția L645/16.11.2001, MO155/20.12.2001 art.1236]

Articolul 34. Despăgubirile stabilite pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi

Despăgubirile pentru accidente de muncă și boli profesionale, stabilite pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi, se păstrează în quantumurile stabilite și se plătesc de către întreprinderile, instituțiile și organizațiile, vinovate de producerea accidentului de muncă ori de survenirea bolii profesionale, sau de succesorii acestora, iar în lipsa lor – de către organele teritoriale ale Casei Naționale de Asigurări Sociale din mijloacele bugetului de stat în conformitate cu prevederile Legii nr.625-XII din 2 iulie 1991 cu privire la protecția muncii și Legii nr.278-XIV din 11 februarie 1999 privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiunilor de serviciu.

Articolul 35

- (1) Prezenta lege intră în vigoare după 6 luni de la data publicării.
- (2) Guvernul, în termen de 6 luni de la data publicării prezentei legi:
- a) va prezenta Parlamentului propuneri în vederea aducerii legislației în conformitate cu prezenta lege;
 - b) va aduce actele sale normative în conformitate cu prezenta lege;
 - c) va adopta acte normative care vor asigura executarea prezentei legi.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Dumitru DIACOV

Chișinău, 24 decembrie 1999.

Nr. 756-XIV.

**LEGE Nr. 499
din 14.07.1999**

privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetăteni

Publicat : 30.09.1999 în Monitorul Oficial Nr. 106-108 art Nr : 512

MODIFICAT

LP177-XVI din 20.07.07, MO117-126/10.08.07 art.534, în vigoare 01.01.08

LP106-XVI din 20.04.07, MO86-89/22.06.07 art.386

LP203-XVI din 06.07.06, MO116-119/28.07.06 art.545, în vigoare la 01.01.2007

LP45-XVI din 03.03.06, MO55-58/07.04.06 art.225

LP363-XVI din 23.12.05, MO16-19/27.01.06 art.66, în vigoare la 01.01.2006

LP127-XVI din 23.06.05, MO98-100/22.07.05 art.461, în vigoare la 01.07.2005

LP396-XV din 02.12.04, MO241/27.12.04 art.1049

LP335-XV din 07.10.04, MO193-198/29.10.04 art.886

LP373-XV din 26.09.03, MO218/24.10.03 art.836

LP359-XV din 31.07.03, MO191/05.09.03, art.758

LP987-XV din 18.04.02, MO69/30.05.02 art.555

Se declară neconstituționale unele prevederi din articole, prin HCC46/25.10.01, MO136/15.11.01 art.38

Note:

1. Invalidilor din copilărie de gradul I care, la data de 1 ianuarie 2002, erau beneficiari de alocație socială pentru invalizi sau de pensie socială de invaliditate alocația pentru îngrijire li se stabilește începînd cu această dată.

2. Invalidilor din copilărie de gradul I care au devenit beneficiari de alocație socială pentru invalizi după data de 1 ianuarie 2002, dar pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi, alocația pentru îngrijire li se calculează din ziua cînd li s-a stabilit alocația socială pentru invalizi. L987/18.04.02, MO69/30.05.02 art.555

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Noțiuni principale

În sensul prezentei legi, sînt utilizate următoarele noțiuni principale:

alocatie socială de stat, denumită în continuare alocație, – sumă de bani achitată lunar sau o singură dată din bugetul de stat persoanelor care nu îndeplinesc condițiile pentru obținerea dreptului la pensie conform Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat;

invalidi de gradul I, II, III – persoane invalide care nu au acumulat stagiu de cotizare necesar pentru stabilirea pensiei de invaliditate;

copii invalidi cu severitatea I, II, III – copiii, în vîrstă de pînă la 18 ani, cărora li s-a stabilit invaliditate cu afecțiune medie, accentuată sau gravă;

[Art.1 noțiune modificată prin LP177-XVI din 20.07.07, MO117-126/10.08.07 art.534, în vigoare 01.01.08]

copii care au pierdut întreținătorul – copiii, în vîrstă de pînă la 18 ani, care au pierdut unul sau ambii părinți;

persoane vîrstnice – persoanele care au atins vîrsta standard de pensionare, dar nu au acumulat stagiu de cotizare necesar pentru stabilirea pensiei pentru limită de vîrstă;

membri ai familiei – soțul (soția), copiii, părinții.

[Art.1 modificat prin L396-XV din 02.12.04, MO241/27.12.04 art.1049]

Articolul 2. Dreptul la alocație

(1) De dreptul la alocație beneficiază persoanele care au cetățenia Republicii Moldova, sînt domiciliate legal și obișnuit pe teritoriul ei și, în cazul categoriilor specificate la art.3 lit.a)-e), nu îndeplinesc condițiile pentru obținerea dreptului la pensie de asigurări sociale de stat.

(2) În cazul stabilirii alocației copiilor invalidi, invalidilor din copilărie și copiilor care și-au pierdut întreținătorul, cetățenia Republicii Moldova nu este obligatorie dacă aceștia domiciliază legal și obișnuit pe teritoriul ei cel puțin 3 ani.

[Art.2. modificat prin L373/26.09.03, MO218/24.10.03 art.836]

[Art.2. modificat prin L987/18.04.2002, MO69/30.05.2002 art.555]

[Se declară neconstituțională sintagma ...nu realizează venituri asigurate prin HCC46/25.10.01, MO136/15.11.01 art. 38]

Articolul 3. Beneficiarii alocațiilor

De alocație beneficiază următoarele categorii de persoane:

- a) invalizii de gradele I, II, III;
- b) invalizii din copilărie de gradele I, II, III;
- c) copiii invalizi, în vîrstă de pînă la 18 ani, cu severitatea I, II, III;

[Art.3 lit.c) modificată prin LP177-XVI din 20.07.07, MO117-126/10.08.07 art.534, în vigoare 01.01.08]

- d) copiii care au pierdut întreținătorul;
- e) persoanele care au atins vîrsta standard de pensionare;
- f) persoanele care îngrijesc la domiciliu un copil invalid, în vîrstă de pînă la 16 ani, cu severitatea I;
- g) invalizii de gradul I nevăzători – pentru însotire și îngrijire la domiciliu.

[Art.3 lit.f)-g) modificate prin LP45-XVI din 03.03.06, MO55-58/07.04.06 art.225]

[Art.3 lit.g) introdusă prin L127/23.06.05, MO98/22.07.05 art.461]

[Art.3. în redacția lit.f) L987/18.04.2002, MO69/30.05.2002 art.555]

Articolul 4. Organele care efectuează stabilirea și plata alocațiilor

Alocațiile se stabilesc și se plătesc de către organele teritoriale de asigurări sociale.

Articolul 5. Sursele pentru plata alocațiilor

Alocațiile stabilite în conformitate cu pezenta lege se plătesc din mijloacele bugetului de stat, prin intermediul bugetului asigurărilor sociale.

[Art.6. în redacția L987/18.04.2002, MO69/30.05.2002 art.555]

Articolul 6. Stabilirea și plata alocațiilor

(1) Alocațiile se stabilesc și se plătesc în următoarele termene:

- a) alocația pentru invalizii de gradul I, II, III, invalizii din copilărie de gradul I, II, III și copiii invalizi, în vîrstă de pînă la 18 ani cu severitatea I, II, III – de la data emiterii de către Consiliul de Expertiză Medicală a Vitalității a deciziei de încadrare în gradul de invaliditate sau de către Consiliul Medical Consultativ a deciziei de încadrare în severitatea respectivă, dacă cererea cu actele necesare a fost depusă în termen de 30 de zile de la data emiterii deciziei. În cazul în care data încadrării în gradul de invaliditate sau în severitate nu coincide cu data începerii expertizei medicale, alocația se stabilește de la data începerii expertizei, dacă cererea cu actele necesare a fost depusă în termen de 30 de zile de la data constatării invalidității;

[Art.6 al.(1) lit.a) modificată prin LP177-XVI din 20.07.07, MO117-126/10.08.07 art.534, în vigoare 01.01.08]

b) alocația pentru copii în cazul pierderii întreținătorului- din ziua decesului întreținătorului, dacă cererea cu actele necesare a fost depusă în termen de 30 de zile de la această zi; pentru stabilirea alocației copiilor orfani de ambii părinți, cererea cu actele necesare se depune în termen de 60 de zile;

c) alocația pentru persoane vîrstnice – de la data împlinirii vîrstei standard de pensiонare, dacă cererea cu actele necesare a fost depusă în termen de 30 de zile de la această dată;

d) alocația pentru îngrijire:

persoanelor specificate la art.14 lit.a) – de la data depunerii cererii cu actele necesare;

persoanelor specificate la art.14 lit.b) și lit.c) – de la data stabilirii alocației pentru invalizi.

[Art.6 lit.d) modificată prin LP203 din 06.07.06, MO116-119/28.07.06 art.545]

persoanelor specificate la art.14 lit.b) – de la data stabilirii alocației pentru invalizi.

[Art.6 lit.d) modificată prin L127/23.06.05, MO98/22.07.05 art.461]

e) ajutorul de deces – în termen de 3 zile lucrătoare de la data depunerii cererii cu actele necesare.

[Art.6 lit.e) introdusă prin L396-XV din 02.12.04, MO241/27.12.04 art.1049]

(2) În cazul în care termenele prevăzute la alin.(1) lit. a), b) și c) au fost depășite, alocațiile respective se stabilesc și se plătesc de la data depunerii cererii cu actele necesare.

(3) La modificarea numărului de beneficiari, noul quantum al alocației pentru copii în cazul pierderii întreținătorului se acordă începînd cu luna următoare celei în care au intervenit modificările.

(4) În cazul unei noi expertize medicale pentru reconfirmarea gradului de invaliditate, a severității ori pentru încadrarea într-un alt grad de invaliditate sau în altă severitate, plata alocației se reia în quantumul de mai înainte sau în quantum reevaluat de la data emiterii de către Consiliul de Expertiză Medicală a Vitalității sau Consiliul Medical Consultativ a deciziei de constatare a invalidității.

(5) Neprezentarea la o nouă expertiză medicală atrage încetarea plății alocației pentru invalizi, începînd cu luna următoare. Plata alocației se reia în termenele indicate la alin.(1) lit. a).

(6) Plata alocațiilor se face lunar, pentru luna în curs, în localitatea de domiciliu.

(7) Plata alocației începează începînd cu luna următoare celei în care s-a stabilit că beneficiarul nu mai îndeplinește condițiile de acordare a acesteia. Plata alocației se reia din luna în care beneficiarul s-a adresat pentru confirmarea dreptului său la această alocație, dacă acest drept a fost confirmat, cu excepția cazurilor specificate la alin.(5).

(8) Alocăția stabilită, dar neîncasată la timp din vina beneficiarului se plătește retroactiv pe o perioadă de cel mult 3 ani anteriori datei solicitării.

(9) Alocăția neplătită la timp din vina organului care stabilăște sau plătește alocăția se recuperează fără nici un fel de limite în termen.

(10) Plata alocăției în perioada privațiunii de libertate se suspendă.

(11) Sumele plătite necuvenit cu titlu de alocăție din vina beneficiarului (falsificarea actelor, tăinuirea unor circumstanțe etc.) se recuperează de la acesta, lunar, în baza deciziei casei teritoriale de asigurări sociale în mărime ce nu depășește 20 la sută din quantumul alocăției. În cazul în care plata alocăției încetează, sumele plătite necuvenit se recuperează în baza hotărîrii instanței de judecată.

(12) Sumele plătite în plus din vina organului care stabilăște sau plătește alocăția nu se recuperează din contul beneficiarului. Aceste sume se percep de la persoana culpabilă, în conformitate cu legislația în vigoare.

[Art.6. al.(8)-(12) introduse prin L373/26.09.03, MO218/24.10.03 art.836]

(13) Alocățiile, cu excepția alocăției pentru îngrijire și a ajutorului de deces, se indexează anual, la 1 aprilie. Coeficientul de indexare constituie media creșterii anuale a indicelui prețurilor de consum pentru anul precedent, ce se determină în modul stabilit de Guvern.

[Art.6 al.(13) în redacția L396-XV din 02.12.04, MO241/27.12.04 art.1049]

Capitolul II

ALOCĂȚIA PENTRU INVALIDI

Articolul 7. Condițiile de stabilire a alocăției

(1) Alocăția pentru invalidii de gradele I, II, III, inclusiv invalidii din copilărie, precum și pentru copiii invalidi cu severitatea I, II, III, se stabilăște în cazurile cînd persoanele indicate nu beneficiază de dreptul la pensie de asigurări sociale de stat și nu se află la întreținerea deplină a statului.

[Art.7. modificat prin L987/18.04.02, MO69/30.05.02 art.555]

[Se declară neconstituțională sintagma ...nu realizează venituri asigurate prin HCC46/25.10.01, MO136/15.11.01 art. 38]

(2) Gradul de invaliditate și momentul survenirii invalidității se constată de către consiliu de expertiză medicală a vitalității.

(3) Starea de invaliditate și momentul survenirii invalidității la copiii în vîrstă de pînă la 18 ani se determină de către Consiliu Medical Consultativ.

[Art.7 al.(3) modificat prin LP177-XVI din 20.07.07, MO117-126/10.08.07 art.534, în vigoare 01.01.08]

Articolul 8. Cuantumul alocației

Alocația pentru invalizi se stabilește în următoarele cuantumuri:

- a) invalizilor de gradul I – 65 lei, de gradul II – 56 lei, de gradul III – 33 lei;
- b) invalizilor din copilărie de gradul I și copiilor invalizi, în vîrstă de pînă la 18 ani, cu severitatea I – 179 lei;
- c) invalizilor din copilărie de gradul II și copiilor invalizi, în vîrstă de pînă la 18 ani, cu severitatea II și III – 152 lei;
- d) invalizilor din copilărie de gradul III – 100 lei.

[Art.8 lit.b-c) modificate prin LP177-XVI din 20.07.07, MO117-126/10.08.07 art.534, în vigoare din 01.01.08]

[Art.8 lit.b)-d) în redacția L363/23.12.05, MO16/27.01.06 art.66, vigoare 01.01.06]

[Art.8 în redacția LPC359/31.07.03, MO191/05.09.03, art.758]

[Art.8 în redacția LPC987/18.04.02, MO069/30.05.02, art.555]

Capitolul III

ALOCĂȚIA PENTRU COPII ÎN CAZUL PIERDERII ÎNTREȚINĂTORULUI

Articolul 9. Condițiile de stabilire a alocației

(1) Alocația pentru copii în cazul pierderii întreținătorului se acordă dacă persoana decedată nu îndeplinea condițiile pentru obținerea dreptului la pensie de asigurări sociale de stat.

(2) Alocația pentru copii în cazul pierderii întreținătorului se stabilește persoanelor în vîrstă de pînă la 18 ani (elevilor și studenților instituțiilor de învățămînt secundar și superior, cu excepția învățămîntului fără frecvență, – pînă la absolvirea instituției de

învățămînt respective, însă nu mai mult decît pînă la împlinirea vîrstei de 23 de ani) în cazul în care aceștia nu se află la întreținerea deplină a statului.

[Art.9. modificat prin L987/18.04.02, MO69/30.05.02 art.555]

[Se declară neconstituitională sintagma ...nu realizează venituri asigurate prin HCC46/25.10.01, MO136/15.11.01 art. 38]

Articolul 10. Cuantumul alocației

[Art.10. al.(1) în redacția L987/18.04.2002, MO69/30.05.2002 art.555]

(1) Alocatația pentru copii în cazul pierderii întreținătorului se stabilește în quantum de 49 lei pentru fiecare copil, dar fără a depăși suma de 98 lei.

(2) În cazul pierderii ambilor părinți, cuantumul alocației se dublează.

Articolul 11. Recalcularea și separarea părții de alocație

(1) Recalcularea alocației se face în cazul modificării numărului de beneficiari. Alocația se recalculă potrivit noii situații, începînd cu luna următoare celei în care au intervenit modificările sau a fost solicitată recalcularea.

(2) Fiecare beneficiar de alocație este în drept să solicite separarea părții de alocație ce i se cucvîne.

(3) Separarea părții de alocație se face începînd cu luna următoare celei în care a fost solicitată.

(4) Partea de alocație se determină prin împărțirea cuantumului alocației stabilite la numărul de beneficiari ai acesteia.

(5) Tutorele poate avea dreptul de a primi alocația pentru copilul tutelat care și-a pierdut întreținătorul.

Capitolul IV

ALOCATIA PENTRU PERSOANE VÎRSTNICE

Articolul 12. Condițiile de stabilire a alocației

Alocatația pentru persoane vîrstnice se stabilește cetătenilor care au atins vîrsta standard de pensionare conform legislației în vigoare, dar nu îndeplinesc condițiile pentru obținerea dreptului la pensie de asigurări sociale de stat, și nu se află la întreținerea deplină a statului.

[Art.12. modificat prin L373/26.09.03, MO218/24.10.03 art.836]

[Art.12. modificat prin L987/18.04.2002, MO69/30.05.2002 art.555]

[Se declară neconstituțională sintagma ...nu realizează venituri asigurate prin HCC46/25.10.01, MO136/15.11.01 art. 38]

Articolul 13. Cuantumul alocației

Alocația pentru persoane vîrstnice se stabilește în cuantum de 50 lei.

[Art.13 modificat prin LPC359/31.07.03, MO191/05.09.03, art.758]

Alocația pentru persoane vîrstnice se stabilește în cuantum de 36 lei.

[Art.13 modificat prin LPC987/18.04.02, MO069/30.05.02, art.555]

Capitolul V

ALOCATIA PENTRU ÎNGRIJIRE

Articolul 14. Condițiile de stabilire a alocației

(1) Alocația pentru îngrijire se stabilește:

a) persoanelor care îngrijesc la domiciliu un copil invalid, în vîrstă de pînă la 18 ani, cu severitatea I;

[Art.14 al.(1) lit.a) modificate prin LP177-XVI din 20.07.07, MO117-126/10.08.07 art.534, în vigoare 01.01.08]

b) invalizilor din copilărie de gradul I, cu condiția că aceste persoane nu se află la întreținerea deplină a statului;

c) invalizilor de gradul I nevăzători – pentru însotire și îngrijire la domiciliu.

2) Alocațiile prevăzute la alin. (1) lit. b) și c) nu pot fi stabilite concomitent.

[Art.14 modificat prin LP45-XVI din 03.03.06, MO55-58/07.04.06 art.225]

[Art.14 lit.c) introdusă prin L127/23.06.05, MO98/22.07.05 art.461]

Articolul 15. Cuantumul alocației

(1) Alocația pentru îngrijire se stabilește în cuantum de 250 lei.

[Art.15 al.(1) modificat prin LP106-XVI din 20.04.07, MO86-89/22.06.07 art.386]

[Art.15 al.(1) în redacția LP203 din 06.07.06, MO116-119/28.07.06 art.545]

[Art.15 al.(1) modificat prin L363/23.12.05, MO16/27.01.06 art.66, vigoare 01.01.06]

[Art.15 al.(1) modificat prin L127/23.06.05, MO98/22.07.05 art.461]

(2) Persoana care îngrijește doi sau mai mulți copii invalizi beneficiază de o singură alocație.

[Art.15. alineat.(1) modificat prin LPC359/31.07.03, MO191/05.09.03, art.758]

Articolul 16. Plata alocației

Alocația pentru îngrijire se plătește personal titularului sau, după caz, tutorelui, curatorului ori mandatarului acestora.

[Cap.V. în redacția L987/18.04.2002, MO69/30.05.2002 art.555]

[Art.17 exclus prin L363/23.12.05, MO16/27.01.06 art.66, art.18-19 devin 17-18, igoare 01.01.06]

[Art.17 introdus prin L335-XV din 07.10.04, MO193-198/29.10.04 art.886]

Capitolul VI

AJUTORUL DE DECES

Articolul 17. Condițiile de stabilire a ajutorului de deces

(1) Ajutorul de deces se acordă în cazul decesului persoanei neasigurate cu condiția că nici unul dintre membrii familiei acesteia nu are dreptul la ajutor de deces din sistemul public de asigurări sociale pentru persoana decedată.

(2) Persoana neasigurată beneficiază de dreptul la ajutor de deces pentru membrul familiei aflat în întreținerea sa în cazul în care persoana decedată nu are dreptul la ajutor de deces din sistemul public de asigurări sociale, precum și în cazul în care nici unul dintre membrii familiei nu are dreptul la ajutor de deces din sistemul public de asigurări sociale pentru persoana decedată.

(3) Pentru persoana decedată, ajutorul de deces se acordă o singură dată unei persoane care poate fi, după caz, membru al familiei, tutoare, curator sau, în lipsa acestora, unei persoane care dovedește că a suportat cheltuielile legate de înmormântare.

Articolul 18. Cuantumul ajutorului de deces

Ajutorul de deces se stabilește în cuantum de 600 de lei.

[Art.18 modificat prin LP106-XVI din 20.04.07, MO86-89/22.06.07 art.386]

[Cap.VI introdus prin L396-XV din 02.12.04, MO241/27.12.04 art.1049]

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI Dumitru DIACOV

Chișinău, 14 iulie 1999.

Nr. 499-XIV.

Reglementări juridice privind protecția socială a persoanelor cu dizabilități

La toate timpurile comunitățile umane au întreprins anumite măsuri în scopul asigurării unei bune conviețuiri în societate a persoanelor cu dizabilități.

Totodată, nu întotdeauna societatea a conștientizat că persoanelor cu dizabilități le aparțin aceleași drepturi ca și tuturor celorlalți, stabilind pentru acestea măsuri exagerate și neadecvate de protecție.

Având în vedere aceste realități, la etapa actuală în Republica Moldova se încearcă schimbarea acelor principii care au stat la baza activităților de protecție a persoanelor cu dizabilități, se pledează tot mai mult pentru incluziunea socială a acestora, neexcludându-se nici necesitatea oferirii unor prestații și servicii speciale.

Având în vedere multitudinea împrejurărilor care pot condiționa apariția dizabilității, legislația Republicii Moldova identifică: invaliditate din copilărie, invaliditate de boală obișnuită; invaliditate de boală profesională; invaliditate survenită în urma unui accident de muncă; invaliditate determinată de schilodire în muncă în legătură cu averia de la Cernobîl; invaliditate legată de serviciul militar sau special.

Protecția socială a acestor categorii de persoane se realizează printr-un complex de măsuri: pensii și alte prestații sociale; servicii sociale; servicii medicale; servicii de educație; plasare în câmpul muncii; tratamente fiscale.

Pensia de invaliditate constituie dreptul bănesc oferit persoanelor cu dizabilități care la momentul stabilirii gradului de invaliditate confirmă un anumit stagiu de cotizare. Astfel, pentru a beneficia de acest drept, persoana trebuie să confirme: până la vîrstă de 23 ani - un an de stagiu, de la vîrstă de 23 până la 26 ani - doi ani de stagiu, de la 26 până la 31 ani – trei ani de stagiu, iar în cazul în care are peste 31 ani – cinci ani de stagiu. Aceste condiții nu necesită de a fi respectate în cazul persoanelor care au suferit în urma accidentului de muncă sau a bolii profesionale, a participării la lichidarea consecințelor avariei de la Cernobîl sau la acțiuni militare ori speciale.

Spre deosebire de pensie, **alocația socială** constituie dreptul bănesc oferit persoanelor cărora li s-a stabilit un grad de invaliditate (grad de severitate în cazul copiilor), dar care nu confirmă stagiu de cotizare necesar. Astfel, invalizi de gradul I, II, III; invalizi din copilărie de gradul I, II, III, care nu intrunesc condiția stagiu de cotizare și copiii invalizi cu severitatea I, II sau III vor beneficia de o alocăție socială stabilită în conformitate cu prevederile Legii RM privind alocățiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni nr. 499-XIV din 14.07.1999.

Alocația lunară de stat constituie o altă categorie a prestațiilor bănești și se oferă invalizilor de război, participanților la cel de-al doilea război mondial și familiilor lor în scopul unei protecții suplimentare.

Compensația nominativă. În scopul unei protecții mai eficiente a persoanelor cu dizabilități Legea RM cu privire la protecția socială specială a unor categorii de populație nr. 933-XIV din 14.04.2000 stabilește dreptul la o prestație în bani achitată lunar în schimbul însesnirilor stabilite anterior pentru achitarea serviciilor comunale.

Compensația pentru călătoria în transportul în comun urban, suburban și interurban (cu excepția taximetrelor). Aceste compensații bănești se oferă lunar în conformitate cu prevederile Legii RM privind protecția socială a invalizilor nr. 821-XII din 24.12.1991. Astfel, invalizilor de gradul I și II, copiilor invalizi și persoanelor care însotesc un invalid de gradul I sau un copil invalid li se acordă, la locul de reședință, de către autoritățile administrației publice locale compensații de la bugetele respective pentru călătorii în transportul în comun urban, suburban și interurban (cu excepția taximetrelor).

Compensația anuală pentru cheltuielile de deservire cu transport a persoanelor cu dizabilități ale aparatului locomotor constituie o prestație anuală în formă pecuniară achitată în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului RM cu privire la compensarea cheltuielilor de deservire cu transport a persoanelor cu dizabilități ale aparatului locomotor nr.1268 din 21.11.2007.

Ajutorul material unic se acordă persoanelor cu dizabilități din cadrul Fondului Republican și a fondurilor locale de susținere socială a populației în conformitate cu prevederile Legii Fondului republican și a fondurilor locale de susținere socială a populației nr. 827-XIV din 18.02.2000. Acesta poate avea atât formă bănească cât și forma bunurilor materiale. Pentru a beneficia de acest ajutor persoana trebuie să confirme nevoie de suportării unor cheltuieli suplimentare, condiționate de anumite împrejurări.

Ajutorul social constituie o prestație nouă, oferită lunar persoanelor cu dizabilități și persoanelor care îngrijesc la domiciliu unu sau mai mulți membri ai familiei încadrați în gradul I de invaliditate sau copii invalizi din aceeași familie.

Mărimea acestui ajutor constituie diferența dintre venitul lunar minim garantat al familiei și venitul global al acesteia.

Indemnizația de invaliditate se stabilește persoanelor a căror dizabilitate este o consecință a accidentului de muncă sau a bolii profesionale. Achitarea acesteia se realizează în conformitate cu prevederile Legii asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale nr.756-XIV din 24.12.1999.

O formă importantă de protecție a persoanelor cu dizabilități o constituie și **serviciile sociale**. Actualmente, acestea sunt orientate preponderent spre satisfacerea necesităților primare (alimentare, cazare, îmbrăcăminte etc.), prestate, de regulă, în instituții rezidențiale. Serviciile alternative îngrijirii rezidențiale orientate spre reabilitare și inclusiune socială rămân a fi prestate, în mare parte, de administrația publică locală

în parteneriat cu sectorul asociativ. De asemenea, în scopul susținerii persoanelor cu dizabilități este organizat serviciul de deservire la domiciliu, serviciul de reabilitare bal-neosanatorial, serviciul protetico-ortopedic, activează cantine de ajutor social.

Serviciile medicale. Sistemul de asigurare obligatorie de asistență medicală oferă persoanelor cu dizabilități servicii de asistență medicală urgentă, asistență medicală primară, tratament ambulatoriu, consultații și investigații medicale în volumul prevăzut de programul unic al asigurărilor obligatorii de asistență medicală pe anul respectiv. În conformitate cu prevederile Legii RM cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală nr.1585-XIII din 27.02.1998, calitatea de asigurat (persoana care suportă cheltuielile pentru procurarea poliței de asigurare) în cazul persoanelor cu dizabilități și a persoanelor care îngrijesc la domiciliu un copil invalid cu severitatea I până la vârsta de 18 ani, revine Guvernului RM.

Educația și instruirea. Persoanele cu dizabilități au dreptul la educație, instruire și pregătire profesională în instituțiile de învățământ. Potrivit prevederilor Legii RM privind protecția socială a invalizilor nr. 821-XII din 24.12.1991, invalizii fac studii generale, medii de specialitate și superioare în instituții de învățământ de tip general, iar în caz de necesitate, în instituții de învățământ speciale. În același context, Legea învățământului nr. 547-XIII din 21.07.1995 reglementează aspecte privind învățământul special stabilind, că acesta este parte integrantă a sistemului de învățământ și are ca scop educarea, instruirea, recuperarea și integrarea socială a preșcolarilor și elevilor cu deficiențe psihice, fizice, senzoriale, logopedice, socioafective și de comportament sau cu deficiențe asociate. Educația și instruirea copiilor cu dizabilități poate avea loc și la domiciliu în cazul în care nu pot fi asigurate condițiile necesare în instituțiile de învățământ, luându-se în considerație opțiunile părinților. Exercitarea dreptului la educație în cadrul sistemului general de învățământ, la etapa actuală se realizează sporadic din cauza adaptării reduse a căilor de acces în instituții, a mobilierului special, a programelor de învățământ etc.

Plasarea în cîmpul muncii. Potrivit Codului Muncii al RM adoptat prin Legea nr. 154-XV din 28.03.2003 orice discriminare, directă sau indirectă, a salariatului pe criterii de sex, vîrstă, rasă, etnie, religie, opțiune politică, origine socială, domiciliu, handicap, apartenență sau activitate sindicală, precum și pe alte criterii ne legate de calitățile sale profesionale, este interzisă. Dreptul la muncă al persoanelor cu dizabilități este garantat și prin Legea RM privind protecția socială a invalizilor nr. 821-XII din 24.12.1991, care prevede că persoanele cu dizabilități urmează să fie angajate la aceeași întreprinderi la care și-au pierdut capacitatea de muncă. În cazul în care lipsesc condițiile pentru asigurarea persoanelor cu dizabilități cu un loc de muncă la aceeași întreprindere, angajarea se face prin intermediul Agentiilor pentru Ocuparea Forței de Muncă. Conform aceluiași act legislativ, organele administrației publice locale aproba listele de funcții și profesii care trebuie să fie ocupate prioritari de persoane cu dizabilități. Sunt stabilite, deopotrivă, normativele de rezervare în întreprinderi, instituții și organizații a locurilor de muncă pentru acestea în mărime de cel puțin 5% din numărul total de angajați. Angajatorii care nu rezervă locuri de muncă pentru persoanele cu dizabilități sau care

evită să le angajeze, alocă în fondul de şomaj defalcări în valoare de un salariu mediu anual pentru fiecare loc de muncă neasigurat. Deși legea prevede un mecanism de asigurare cu locuri de muncă a persoanelor cu dizabilități și delimitizează responsabilitatea diferitor instituții la implementarea acestuia, până în prezent lipsește o politică socială coerentă de incluziune a acestora pe piața forței de muncă sau pentru asigurarea cu servicii de orientare și formare profesională.

Tratamentul fiscal. Potrivit Codului Fiscal al RM adoptat prin Legea nr.1163-XI-II din 24.04.1997, anuitățile sub forma prestațiilor de asigurări sociale și a prestațiilor (indemnizațiilor) sunt surse de venit neimpozabile, suma scutirii personale constituie 12000 lei pe an pentru persoanele cu dizabilități, iar contribuabilul, persoană fizică rezidentă are dreptul la o scutire în sumă de 7200 lei anual pentru fiecare invalid din copilărie – persoană întreținută.

Un nou Acord de cooperare în domeniul reformării sistemului de protecție socială a persoanelor cu dizabilități

Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei și Open Society Mental Health Initiative (OSMHI), Fundația Soros-Moldova (FSM), Keystone Human Services International USA (KHSI) și Keystone Human Services International Moldova Association (KHSIMA) au semnat un nou Acord de cooperare pentru perioada 2012-2016.

Prin semnarea acestui acord, părțile se obligă să colaboreze în vederea realizării inițiativei lansate de Guvernul Republicii Moldova privind reformarea sistemului rezidențial de îngrijire și protecție socială a persoanelor cu dizabilități (adulții și copii) și incluziunii acestora în societate.

În acest context, MMPSF și KHSIMA, cu suportul OSMHI și FSM vor continua implementarea Programului „Comunitate Incluzivă – Moldova”, care este axat pe dez-instituționalizarea și integrarea în familie sau plasarea în servicii comunitare a copiilor și adulților din Casa internat pentru copii cu deficiențe mintale (băieți) din Orhei, precum și prevenirea noilor plasamente în această instituție.

Acordul de cooperare stabilește direcțiile principale de activitate și obligațiile pe care și le-au asumat semnatarii în vederea realizării reformei sistemului rezidențial de îngrijire a persoanelor cu dizabilități. Astfel, MMPSF și-a luat angajamentul de a promova în continuare politicile de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități, de prevenire a instituționalizării și de dezinstuționalizare a acestora, precum și de a dezvolta cadrul legislativ normativ de reglementare a serviciilor sociale noi pentru plasarea acestora. În contextul procesului de planificare a Cadrului bugetar pe termen mediu va propune alocarea din bugetul de stat a mijloacelor financiare necesare pentru susținerea serviciilor respective.

Partenerii, la rândul lor, și-au asumat responsabilitatea de a susține, în cadrul Programului „Comunitate Incluzivă – Moldova”, crearea serviciilor comunitare noi pentru plasarea persoanelor cu dizabilități (Locuința protejată, Casa comunitară, Plasament familial specializat, Asistență Parentală Profesionistă etc.), de a acorda asistență tehnică Ministerului în elaborarea și expertizarea cadrului legislativ-normativ în contextul reformării sistemului de protecție socială a persoanelor cu dizabilități, inclusiv în reglementarea serviciilor sociale comunitare pentru acestea, precum și de a contribui la dezvoltarea capacităților angajaților din sistemul de protecție socială a persoanelor cu dizabilități în vederea realizării cu succes a reformelor.

Reforma sistemului rezidențial de îngrijire și protecție socială a persoanelor cu dizabilități (adulții și copii) se înscrive în contextul armonizării domeniului de protecție socială la standardele UE și corespunde prevederilor Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

În acest context, amintim că, la 6 decembrie curent, Guvernul Republicii Moldova a aprobat proiectul Legii privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități elaborat de către MMPSF, cu suportul tehnic acordat de KHSIMA în cadrul Programului „Comunitate Incluzivă – Moldova”. Noua lege vine să înlocuiască Legea privind protecția socială a invalizilor, care nu mai face față cerințelor actuale și prevede măsurile necesare pentru reformarea sistemului de asistență socială și pentru a facilita incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități. Legea urmează să fie adoptată de Parlament pentru a intra în vigoare.

Programul „Comunitate Incluzivă – Moldova” este implementat de Keystone Human Services International Moldova Association în parteneriat cu Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, cu susținerea financiară a Fundațiilor pentru o Societate Deschisă / Inițiative în Sănătatea Mintală și Fundației Soros-Moldova și are drept scop de a contribui la reformarea sistemului de îngrijire și protecție socială a persoanelor cu dizabilități în vederea incluziunii sociale a acestora. În prezent, 540 de copii cu dizabilități intelectuale și fizice beneficiază de suportul programului.

SPORTUL CARE NE UNEŞTE

Una din direcțiile principale de activitate ale Societății Invalizilor din Republica Moldova este promovarea și practicarea sportului în cadrul persoanelor cu dizabilități. Începând cu anul 1987, sportivii cu dizabilități din Republica Moldova au organizat și participat la un șir de festivaluri sportive, campionate regionale, europene, mondiale și, ca rezultat, la jocurile Paraolimpice, unde au fost prezenți ca ambasadori ai Republicii Moldova, bucurându-ne cu rezultate de performanță. Sportivii cu dizabilități din Republica Moldova sunt solicitați la diferite competiții internaționale, deoarece permanent se prezintă cu sportivi de performanță, care sunt decorați cu medalii și diplome. Este îmbucurător faptul că există o colaborare bună între veterani și tineret, care, în comun, educă noi discipoli.

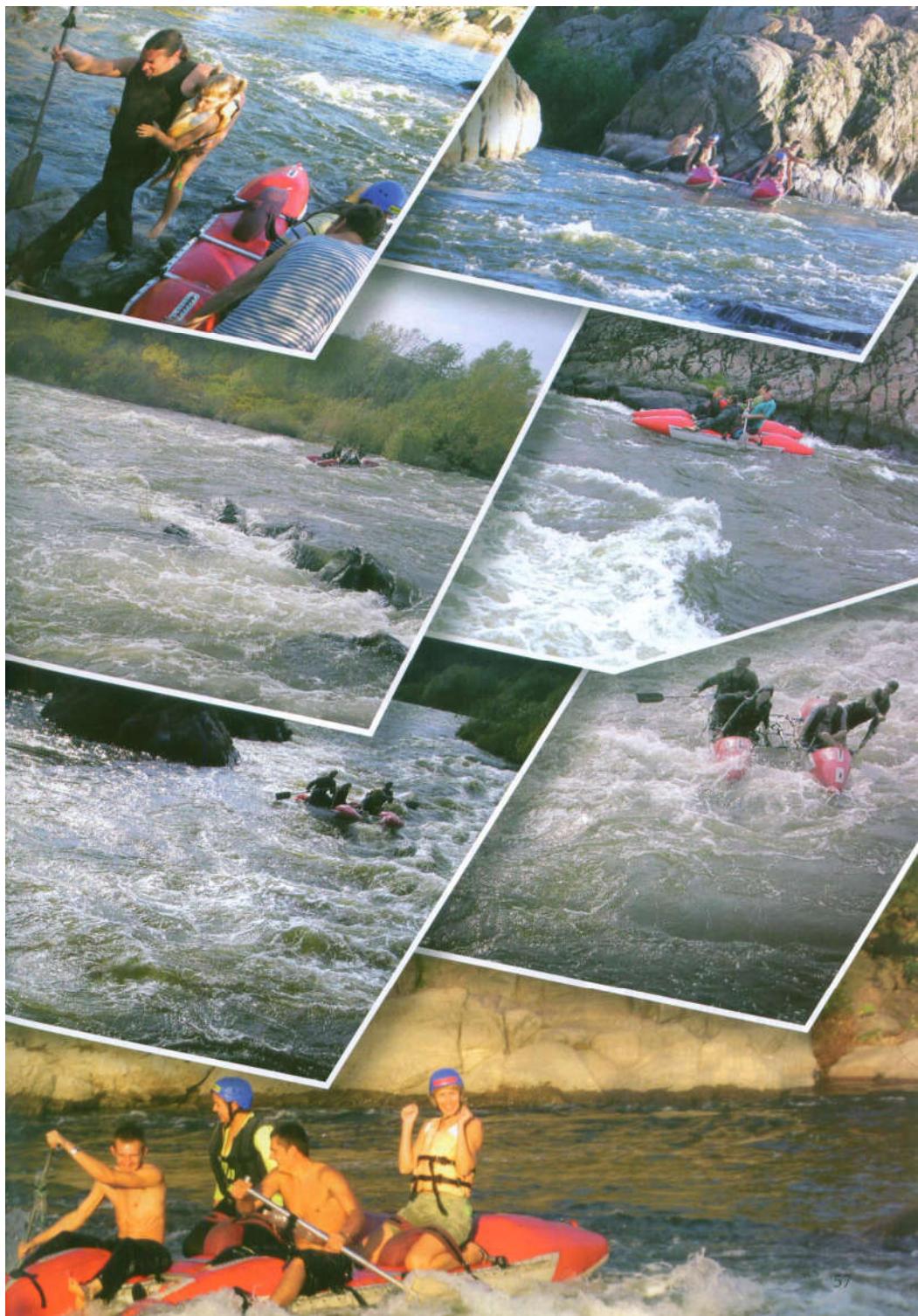
Posibilitățile, alta dată incredibile ale persoanelor cu dizabilități, precum și dorința lor permanentă de autodepășire a propriilor performante, corroborate cu dorința de competiție specifică omului, au făcut ca atitudinea activităților motrice să fie reorientată către activitatea sportiva adaptată persoanelor cu handicap.

Ca și la persoanele fără deficiențe, și la persoanele cu handicap putem vorbi de sport de masă, cât și de cel performant, existând competiții interne cât și internaționale și chiar olimpiade. **La una dintre jocurile olimpice, flacăra olimpică a fost aprinsă pe stadion de un participant la tir cu arcul pe scaun rulant, organizatorii arătând astfel că toți sportivii se bucura de mișcarea generoasă a olimpismului.** În acest consens exista pentru sportivii cu handicap clasificări sportive convenite internațional, conform tipului de handicap și în concordanță cu regulamentele ramurii sportive respective.

Clasificarea sportivă a fost făcută pentru prima dată la o competiție pentru răniți medulari, la Stoke Mandeville, când a trebuit să li se acorde tuturor participanților, șansa de a concura în mod corect. Aceasta, însă, nu aștepta să fie întotdeauna asemenea. Nevoia de egalizare a șanselor a determinat deci prima clasificare sportivă a persoanelor cu handicap.

Considerând că sportul poate contribui la finanțarea unei vieți autonome pentru persoanele cu handicap, facilitând astfel integrarea lor economică și socială și în același timp oferind oportunități de reintegrare, timp liber și competiție, Comitetul European al Sportului pentru persoane cu nevoi speciale, înființat la 19 noiembrie 1993, încurajează comitetele naționale de sport pentru persoane cu nevoi speciale să dezvolte pro-

grame care să promoveze oportunități egale și în favoarea integrării persoanei cu nevoi speciale, inclusiv integrarea prin sport. Comitetul European de Sport pentru persoane cu handicap stimulează în special activitățile în ideea de a promova o dimensiune europeană.

Evaluările științei și experiența practică au demonstrat importanța practicării exercițiului fizic, mișcării, sportului pentru persoana cu handicap, ceea ce conduce la ideea că statul, societatea trebuie să acorde o mai mare importanță rolului sportului în politica sa socială și în strategia privitoare la protecția persoanei cu handicap. Aceasta deoarece sportul acționează asupra persoanei cu dizabilități pe multiple planuri:

- îndeplinește și menține starea de sănătate;
- constituie, prin mijloacele sale, elemente de recuperare imediată și de durată;
- favorizează educația sub multiple aspecte și dezvoltă personalitatea individului;
- oferă ocazii apreciabile pentru contacte inter-umane atât între membrii categoriei defavorizate cât și cu membrii valizi;
- constituie mijlocul cel mai facil de integrare în societate;
- conduce la formarea unei opinii corecte, reale despre persoana cu handicap necesare membrilor comunității pentru a-i înțelege și a-i accepta;
- egalizează şansele la viaţă, la o activitate socio-profesională normală;
- prin mijloacele sale oferă posibilități de dezvoltare a unor abilități necesare traiului de zi cu zi, făcând astfel posibil ca numărul însoțitorilor să scadă ca și timpul acordat de către aceștia pentru ajutor să fie mai mic;
- educă în spiritul de fair-play, respect și înțelegere pentru semeni;
- constituie mijloc eficace al terapiei ocupaționale;
- contribuie la cunoașterea și dezvoltarea unor relații de prietenie cu alții ca ei în plan internațional;
- constituie vectorul nr 1 al imaginii publice pozitive;
- este un ambasador al Republicii Moldova în ceea ce privește nivelul de civilizație al societății, dezvoltarea democrației, precum și grija conducătorilor săi față de toți membrii comunității.

**Constantin Negru,
Vicepreședintele
Societății Invalizilor
din Republica Moldova**

BULETIN INFORMATIV NR. 3

Tipărit la Firma Editorial-Poligrafică a Invalizilor
„Infohandi” S.R.L.

or. Chișinău, str. Uzinelor, 2
tel. 47.27.53

Listă unităților teritoriale ale Societății Invalizilor din RM

N.	Sectorul	N.P. președintilor	Adresa	Telefon
1	s.Centru, Chișinău	Paierele Grigore	Str.Cojocarilor, 9	275443, 079167666
2	s.Ciocana, Chișinău	Rotari Anatol	Str.Mircea c. Bătrîn 16	338785 d.333447, 069791448
3	s.Botanica, Chișinău	Poremuzov Igor	Str. Cojocarilor, 9	762468, 079352320, 079562252
4	s.Rîșcani, Chișinău	Nistreanu Anatol	Str.Albișoara 68/3	227083, 069163366 ,067193366
5	Anenii Noi	Teaca Natalia	Str.Chișinăului 56a-4	265/24673,069375108,
6	Bălți	Melnic Nicolae	Str.Dostoievschi 32	231/29392, 069123564
7	Basarabeasca	Gras Polina	Str.Trudovaia 73/1	297/21501, 069326596,
8	Briceni	Lavric Ion	Str.Independentei 44	247/22550, 22548
9	Cahul	Cepurnova Sofia	Str.Independen ,6/120	299/28498,32182 069903584
10	Calărași	Spulbere Lidia	Str.Bojole 21/25	244/24498, 068031156
11	Cantemir	Peicov Ion	Str. Nufărului 1	273/ 23127, 079246375
12	Căușeni	Amalani Gheorghe	Com.Ursoaia	243/42240, 079661451
13	Criuleni	Pavalachi Liuda	Str. 31 August 131	248/39646, 93828, 069684774
14	Cimișlia	Motroi Mihai	Str.Livezilor 17	241/22834, 22207, 068262283
15	Comrat	Jecov Petru	Str. Biruintei 187	298/22265, 069687408
16	Drochia	Avram Tudor	Str. Sorocii 44	252/25140, 069058331
17	Dondușeni	Găină Andrei	Str. Independentei 27	251/ 24189, 069697870
18	Edineț	Luchianov Ion	Str.Oct. Cerempei	246/22861, 22535
19	Florești	Pantaz Liuba	Str. Ștefan cel Mare 2	250/ 22450, 21751d, 069266296
20	Fălești	Bobu Valerii	Str.Ștefan cel Mare 50	259/26543,s22915,22842 069358521
21	Glodeni	Rohac Ion		
22	Nisporeni	Petic Gheorghe	Str. C. Porumbescu 9	264/ 22221
23	Hîncești	Rujanschi Vasile	Str.M.Hîncu 123/36	269/51339, 69393138
24	Ialoveni	Stratieveascaia Nina	Str. Al. cel Bun 45	268/22811, 69371683,069077362
25	Leova	Tomiță Nicolae	Str. Independentei 3	263/24575, 21651, 067121654
26	Orhei	Trebey Serghei	Str.	235/24883, 069636376
27	Ocnița	Casapu Tudor	Str.Independentei 51	271/24581,d.24404,22979
28	Rîșcani	Cosarev Veceslav	Str. 31 August 6	256/ 22663,
29	Rîbnița	Pisoțchi Valeriu	Str. Pobedî 15	069592637
30	Rezina	Nica Vera	Str. 27 August 1-8	254/22669,22056,d23390
31	Soroca	Calaraș Nichifor	Str.Independentei 69	230/25891
32	Stefan-Vodă	Pruteanu Ion	Str.31 August 11,ap.24	242/24400,
33	Strășeni	Vasilieva Eugenia	Str.Eminescu 58/2	237/ 23679d,079052996
34	Sîngerei	Cleaștornii Ion	Str. 8 Martie 3	262/ 24762, 069672190,068962359
35	Telenești	Timuș Agafia	Str. T.Vladimirescu 10	258/25243, 068307545
36	Ungheni	Negură Vadim	Satul Pîrlîta	079568882
		Zeival Liubovi	Str. Livezilor 29	236/23882
37	Vulcănești	Para Ana	Str. 1 mai 10, ap.10	293/23626, 23481,23685,
38	Șoldănești	Cernei Elena	Satul Găuzeni	272/92686, 069475831
39	Dubăsari	Spița Eugenia	Str. Djerzinschi 4	245/35737